

AKADEMİ MECMÛASI

Sâmiha AYVERDİ

Kemal Yurdakul AREN

Hayri BİLECİK

Mehmet DEMİRCİ

Nâzik ERİK

Serhan Oytun EROĞLU

Mustafa TAHRALI

Ali YARDIM

YIL: 21

EKİM 1992

SAYI:4

AKADEMİ MECMUASI

YIL: 21

EKİM 1992

SAYI:4

ABONELERİMİZİN DİKKATİNE:

KUBBEALTI AKADEMİ MECMÛASI, üç ayda bir çıkar,
akademik mecmûadır.

Kubbealtı Akademisi Kültür ve San'at Vakfı adına sâhibi:
İlhan AYVERDİ

Yazı İşleri Müdürü:
Sait BAŞER

1993 yılı abone bedeli 100.000 TL.'dir. Dış ülkelerden bâzılarının abone bedelleri ise, posta ücretleri dâhil; Almanya için 35 Alman Markı; A.B.D. için: 30 A.B.D. Doları; Fransa için: 115 Fransız Frangı; İngiltere için: 20 Sterlin ve Suudi Arabistan için de: 80 S. Arabistan Riyalı'dır. (*Abonelerin değışen adreslerini bildirmeleri ricâ olunur*).

Yazı işleri için haberleşme adresi: Yeniçeriler Cad. Nu. 43, Bâyezid-İSTANBUL. Tel: 516 63 87. Abone ücretlerinizi Kubbealtı Akademisi Kültür ve San'at Vakfı'nın **337056** numaralı Posta Çeki hesabına yatırabilirsiniz. Abone işleri için, Peykhâne Sk. Nu. 3 Çemberlitaş-İSTANBUL adresine başvurunuz. Tel: 516 23 56.

Mecmuamızdaki yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir.

Basıldığı Yer: Onur Grafik Ltd. Tel: 516 10 72 --İstanbul

İÇİNDEKİLER

Ezelî Dostlar	Sâmiha Ayverdi	5
Eskidendi mi?	Nâzik Erik	9
Kınalı Mehmed'in Vedâi	Kemal Y. Aren	13
Bir Yirminci Asır Alp Ereni Hayri Bilecik	Doç. Dr. Ali Yardım	17
Hayri Hoca	Doç. Dr. Mehmet Demirci	26
Sülün Osman'ın Müdâfaası	Hayri Bilecik	29
Şâirler Toplantısı (Şiir)	Serhan Oytun Eroğlu	32
Fuzûlî'nin Leylâ ve Mecnûn'unun Bestelenmesi Hakkında	Doç. Dr. Mustafa Tahralı	33
Leylâ ve Mecnûn Mûsikî Destanı Eser: Fuzûlî , Güfte Tertîbi:	Mustafa Tahralı	38
İlâhî (Şiir)	Mustafa Tahralı	78

Kubbealtı Akademi Mecmûası, 4.10.1976 da Millî Eğitim Bakanlığı tarafından alınan karar mucibince 8.11.1976 târihli Tebliğler Dergisi'nde, 660-10290 sayı ve 11664 genelge numarasıyla tavsiye edilmiştir.

EZELÎ DOSTLAR

Sâmiha AYVERDİ

Büyük Çamlıca Tepesi'nin eteğinden aşağı doğru kaymış gibi diyebileceğimiz bu ikinci tepenin ne yolu ne yolcusu ne de geleni gideni vardı. Hiç kimsenin buraya çıktığını görmüş sayılmam.

Boğaziçi'ne doğru kaymış hissini veren bu tepe, sanki bir memnû muntika idi. Öyle ki bu yasak bölge, baş başa, diz dize, göklere doğru, kalın gövdesinin açtığı yeşil şemsiyesi altında yaşayan iki fıstık ağacının yârin de ağyârin de adım atmaları yasaklanmış bir mahrem köşe idi. Evet, başbaşa vererek, gece gündüz birbirleri ile dertleşmek, hattâ gönül gönüle halleşebilmek için âdetâ hiç kimseyi yanlarına yaklaştırmazlardı. Öyle ki karda kıyâmette, yağmurda fırtınada, hep başlarında o yemyeşil şemsiyeleri açık olarak, hâllerinden hoşnud, etrâfın alâka ve tâkibinden masûn, âşıkâne dostluklarında devam edip giderlerdi.

Hatırladığıma göre, onların en az yirmi seneye yakın bir zaman, yardan da ağyardan da uzak geçmiş senelerine ve plâtonik muhabbetlerine şahit olmuşumdur.

Çamlıca Tepesi'nin eteğine sığınmış bu dost komşunun, muhakkak ki bir adı da olmalı idi. Amma ne kimseye sordum ne de kimse bana söyledi.

Buradaki fıstık ağaçlarının bu berâberliklerinde tek ü tenhâ yaşamaları öyle mes'ud bir tablo idi; ama, Büyük Çamlıca Tepesi'ne tırmanan kimselerin o tarafa da uğramak istediğini hiç duymamıştım. Kendi

hesâbıma, bu yapıyınız yaşayan dostlara ulaşılacak yola çekindiğim için değil, sırf o yeşil şemsiyeleri altında tek ü tenhâ kalmak isteyenlerin mahremiyetlerine saygı duygumun baskısı ile ne kendim gittim ne de başkalarını teşvîk etmek gibi bir gayretim oldu.

Kara kışın kahredici sillelerinde de tıpkı baharın hayat üfleyen ılık ve lâtif rüzgârlarında olduğu gibi, şikâyetsiz, hep hoşnud, hep mes'ud idiler.

*

* *

Can cana, baş başa ömür süren bu iki fıstık ağacından biri, günün birinde yok olacak olsa, her fâniyi bekleyen son, bunlardan birine de isâbet etmekle, geri kalana hayat hakkı kalacak mıydı?

*

* *

Fıstık ağaçları, kalın gövdeleri ve başlarının üstüne gerilmiş yeşil şemsiyeleri ile kıyâmete kadar aynı yerde duracaklar mıydı? Elbette ki hayır! Şu hâlde, ağaç da insan da sonra ne olacaktı? İnsan için bir ölümü tadış vardır. "**Her nefis ölümü tadıcıdır,**"¹ hükmünde Allah'a dönüş olduğuna göre, göz açıp kapayıncaya kadar ve yanıp sönen fenerler ya da ateşböcekleri misâli, insanoğlu da, aldığı her nefesle, **Sâdî-i Şîrâzî**'nin dediği gibi, aşağı giden nefes, hayâtın diriliğini temin eder, yukarı çıkan nefes ile de ferahlık ve rahatlık duyar.

Kaynayan su buharının kara, buza tahavvülü gibi, dâimî hareket üzere olan bu ilâhî faaliyet: "**O her an bir oluştadır,** (tecellîdedir)"² âyeti ile haber verilmiştir. İşte dünyâ dediğimiz bu âlem, her an bir başka renk gösterisinin mufasssal, açık bir tefsîrinden ibârettir. Ancak bu gerçeği idrak kâbiliyetinde olanlardır ki ölümü tadmak sırrına erişerek, Allah'ı kendilerinde, kendilerini de Allah'da görebilirler, keyfiyeti onlara âşikâr olmuş olur. Bu hakîkatı bilsek de bilmesek de, gerçek öyle olagelmıştır. Bildiğimiz takdirde, Allah'ın günâgün celâliye ve cemâliye tecellîlerinden nasip almış oluruz.

*

* *

Üstünde yaşadığımız kürenin de, bütün semâvî yıldızların da hareketlerini ilmen bildiğimiz hâlde, hissen bilemeyiz. (**Zâika...**) Yâni ölümü

tadış hâdisesi de, ya acı ya da tatlı olur. İnsanoğlu dünyâdan alâkasını keserken, yaşadığı hayatâ iyi veyâ kötü olduğu kendisine âşikâr olur ki, işte o zaman, karşısına çıkacak keyfiyet, ya acı ya da tatlı olur.

Amma daha da ârifâne düşünecek olursak, ölümü tadış, acılıktan da tatlılıktan da yücedir. Zâika birdir. İş, tadanın irfan ve kâbiliyetine göre değişir vesselâm..

*

* *

Kış mevsiminin kaşlarını çatmaktan vazgeçtiği baharlardan birinde, Çamlıca'daki evimize göçtüğümüzde, o iki âşık-ı şeydâ çamdan birinin, diğerini yalnız bırakmış olduğunu gördük. Acaba, zorlu bir kış fırtınasına dayanamayıp devrilmiş mi idi, yoksa bir açığözün baltası ile kesilerek sürüklenip bıçkîhâneye mi götürülmüştü?

Demek ki, kimselerin tırmanmadığı bu tepeye, cebine para gireceği ümîdinde olan biri, ölü de olsa, onu sürüklemek fırsatını kaçırmamak için dağ tepe demeden belki de koşarak tırmanabilmekte kusur etmiyordu.

*

* *

Ne tuhaf ki, yapıalnız kalan öteki fıstık ağacı yerinde ve zümrüd renkli şemsiyesi gene başında, nefes alıp veriyor ve yaşamakta devam ediyordu.

Ona şaşmak, insanlara düşer mi? Zîra bu nebâtî yaratığın ömür sürmesine karşı biz, ya biz ne yapıyoruz? Biz ki kendimizi buldurup tanıtan, böylece de hem hayâtın hem de ölümün ardındaki gerçekleri âşikâr edenin arkasında kalarak yaşamakta devam etmiyor muyuz? Gene yiyip içen, gülüp söyleyen ve tepemizdeki o şen yeşillikle salınıp gezen biz değil miyiz ki bize ölümdeki zindeliği, bir câvidânî aşk gerçeğini sunanın: "**Ölse-niz de gene benimlesiniz. Size ölüm hem var hem yok,**" diyeni unutan bir gaflet içinde, kalın gövdemizin tepesine gerilmiş o yeşil dünyâ şemsiyesinin altında, bir gün yere serileceğimizi hiç düşünmeden yaşamakta bulunuyoruz.

*

* *

Tek kalan fıstık ağacı, yapıalnız yaşıyorsa da hırçın ve mustarip haykırıyor: İşte ben tek başıma yaşıyorsam da sakın bunun bir câvidânî

hayat hazırlığı olduğunu sanmayın! Bir gün beni de bıçkîhâneye götürecekler. Amma biz gövdelerimiz ve tepemizdeki zümrüd şemsiyemiz toprağa karışsa da gene aramızda, ölmeden evvel ölmek gerçeği ile ezelde kiyılmış nikâhla biribirimizle buluşacağız. Tek kalmış fıstık ağacı devam ediyor: Ezel devrinde "Herkes ölümü tadacaktır," nikâhını kıyan hâkimin hükmüne uyarak, kıyâmetler kopsa da, gene berâberliğimizin şevkı ve câzibesî içinde buluşacağız.

Ey bizden de üstün yaratılmış siz insanlar! Bizi değil, kendi başınızı düşünün. Yeter ki sizi siz yapmış olanla, iki cihanda onunla olmakla ebedîlerden olasınız.

*

* *

Çamlıca'ya son gidişimizde, artık ikinci fıstık ağacı da yoktu. Ama bu sefer o, yeni îcadların peşine düşen insanoğlunun zaferi tarafından mağlûp edilerek ve gözü doymayan, adına da teknik denen sihirbaz eliyle baltalanmış ve de alıcı-verici dedikleri çelik direkler başbaşa âşıkâne demler yaşamış fıstık ağaçlarının yerlerini almıştı.

Ne çâre ki artık, zümrüd şemsiyeli asırlık fıstık ağaçlarını değil, onları düşüneni, hatırlayanı dahî bulmak muhâl.

ESKİDENDİ....Mİ?

Nâzik ERİK

Taşradan gelen her yolcu için İstanbul'da ilk ayak basılan yer elbette Anadolu yakasında **Haydarpaşa** olacaktı (O zamanlar trenden başka vâsıta yoktu tabii..). Karşı tarafta da Sirkeci..

Ben İstanbul'a ilk defâ 1936 yılında gelmiştim. Aman Allah'ım, o ne daracık sokaklar, ne kocaman binâlardı.. ve de ne kalabalıktı.. O zamanlar öyle sanıyordum. Vapurdan inip köprüyü geçince şimdi adı sanı kalmıyan Vâlîde Hanı, daracık yolun iki yanına dizilmiş irili-ufaklı dükkânlar, Hacı Bekir Şekercisi, Karaka.. Asmalı Mescid'in karşısındaki kocaman kocaman mağazalar.. Ve de Köprü'nün ayağı dibine sıkışmış şimdi otobüslere durak olan o geniş sâhadaki iskeleler, adı sanı kalmamış, izleri dahî silinmiş irili ufaklı binâlar..

Ya Sirkeci Garı'nın önü ! O dükkânlar... insan iyiye ne çabuk alışıyor.. Ve eskiyi ne çabuk unutuyor. İnkârın kolaylığı da buradan olmalı.. Ben de o zamanlar Sirkeci'nin binâlarını, mağazalarını hatırlamıyorum. Omuz omuza, tek toplu nakil vâsıtası taramvayın sağından solundan süzülüp giden insancıkların o sâkin, o sabırlı, o mütevekkil insancıkların sıkıntısını bile..

Zâten anlatmak istediğim de onlar değil.. Sirkeci Meydanının (?) tam köşesindeki eczâhâne...

Hani sâhilden Gülhâne yönünden gelip Bab-ı Ali yokuşuna saran yol ile VI. Vakıf Hanı'nın önünden Salkım Söğüt'e uzanan caddenin keşiştiği dört-yolağzı var ya işte tam onun köşesinde benim hatırladığım zamanda

da mevcut bir büyük eczâhâne vardı.. Adını şu anda bilemiyorum ama binânın yapısından, vitrinin düzeninden, teşhir edilen çeşitlerden çok eski bir müessese olduğu belli olurdu. İçeri girilince masa başındakinden kasada oturana, tezgâha bakandan içeri girip çıkana kadar bütün çalışanların daha bir değişik havada oldukları görülürdü..Yine de binâyâ göre daha bir yenice yâni genç idiler. Belki de ilk sâhiplerinden vaktiyle devralmışlardı.. Acaba devralırken bâzı şeyleri değiştirmişler mi idi? Elbette yeni sâhipleri kendilerine has bir düzen vermişlerdir.. O arada divardaki çerçeveli emâneti bilemem... Zâten ben içeriye hiç girmedim. Sâdece yoldan geçerken bakardım. O çerçeveli emâneti de hiç görmedim.. Ama hikâyesini, ne olduğunu, oraya niçin asıldığını görmüş gibi biliyorum. inandığım, güvendiğim bir ağızdan dinlemiştim de...

Yıllar önceydi.. Birgün henüz yabancıyım olduğum bir çevrede aralarına yeni girdiğim bir dost meclisinde ince, zarif, her hâliyle saygılı, çok kibar fakat gösterişsiz, fakat yapmacıksız bir zat görmüştüm. Kısaya yakın, orta boylu idi,ve mecliste hep susuyordu. Yanımdakine sordum :

-Kimdir bu zat?

-O eczacı Servet Beyefendidir, dedi. Merak mı ettin?

-Hayır ama..

-Dur, sana ondan bir küçük davranışının hikâyesini anlatayım, daha iyi tanırısın...

"Seneler evvel mektebini iyi derecelerle bitirmiş bir genç eczacı olarak mesleğe başlarken göğüs gereceği zorluklar varmış elbet.. O da çevresinden birşeyler beklemiş.. Yardım istemiş.. Kolay mı tek başına hayâta, mücâdeleye atılmak. Destek aramış. Bulmuş ta.. Gel gör ki tam işini yoluna koyup kendini göreceği zaman seferberlik gelip çatmış. Uzun, acılı, zorluklu harp yılları.. Arkasından Anadolu harbi.. Yâni İstiklâl Harbi...Cumhuriyetin ilk yılları.. derken seneler akıp geçivermiş.

Servet Bey orta yaşlı olmuş... Servet Bey yaşlanmaya yüz tutmuş. Ve bir gün eski evrâkını elden geçirirken eline eski bir senet geçivermiş. Açmış.... tarihini görünce "eyvah !" demiş. Eyvah ki eyvah.. Hemen ertesi sabah soluğu bahsettiğim eczâhânede almış. Masasının başında sakin-sessiz, etrafını yılların ardındaki gözlerle seyreden aksaçlı, yaşlı meslektaşının karşısına dikilmiş.

-Afedersiniz efendim, demiş. Sizden özür dilemeğe geldim. Gerçek-

ten mahcûbım.. Ne diyeceğimi bilemiyorum. Beni affedin !

Öteki - Estağfirullah oğlum, demiş ben sizi tanımıyorum ki !

- Haklısınız efendim demiş.. aradan o kadar uzun yıllar geçti ki. Ben Eczacı Servet'im ! İlk müessesemi açarken meslekte tecrübesiz bir genç olarak huzûrunuza gelmiş, fikrinizi almak istemiştim. O zaman beni teşvik etmiş , maddî - manevî desteğinizi esirgememiştiniz. O zamanki muâmelât arasında sehven size borcum kalmış.. İşte, maalesef evrâkım arasında sıkışıp kalan senediniz..

Elini cebine atmış.. Cüzdanını çıkarmış.. Yılların sararttığı kâğıdı yaşlı zâtın önüne koymuş, sonra cüzdanın öteki gözünü açmış. Başlamış saymaya.. Ak saçlı ihtiyarcık olan biteni anlamak ister gibi şaşkın, ancak karışısındakinin hareketlerini tâkip edermiş..

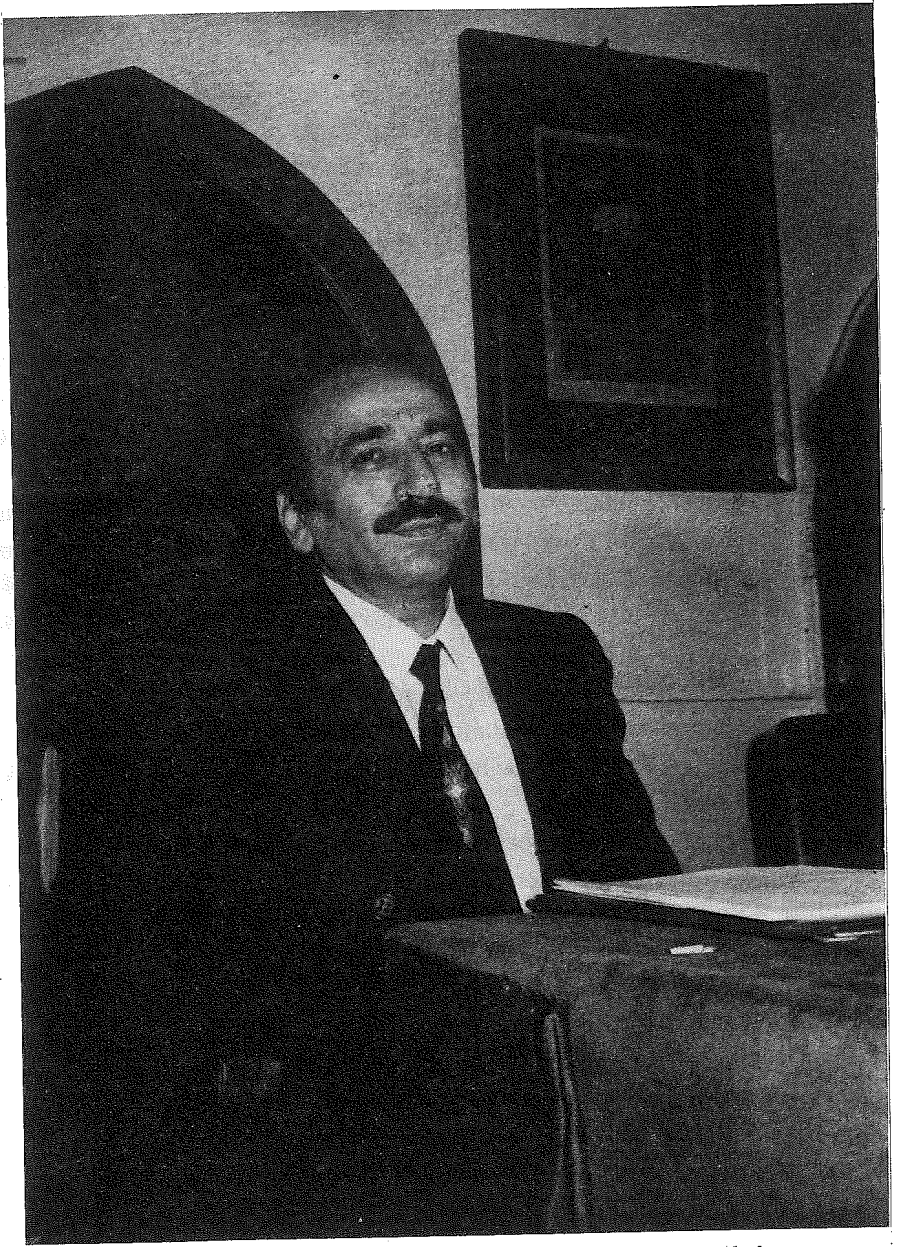
-Şu benim size senette yazılı olan borcum, demiş.. Şunlar da o yıldan bu yıla kadarki altının fiyat farkı. Şunlarda o günden bugüne kadar olan faizi... Kusuruma bakmayın.. Beni affedin.. Hakkınızı helâl edin. "Kendine has nezâket ve zarâfeti ile yaşlı adamı selâmlamış ve kapıya yönelmiş...

Yaşlı adam toparlanmış.. Bir senede bakmış, senedin târihine bakmış. Bir de önüne ayrı ayrı sıralanmış liracıklara.. Şaşkınlık içinde yılların ta ötesinden gelen bu vefâ, bu dost-dürüst sese hayret ve hayranlık içinde :

- Dur oğlum, sen ne diyorsun ? ne yapıyorsun ?" demeğe niyyet ve gayret ederken Servet Beyefendi çoktan kapıdan çıkmış, gözden kaybolmuş bile..

Yaşlı adam uzun ömrünün bu görülmedik, her zaman görülmeyecek alış-verişinin muhasebesini yaparken oradakileri etrafına toplamış:

- "Bakın, demiş, işte senet ! işte senedin tarihi.. Ve de alınan miktar ile ödenen borç ! Bu ödemeyi ancak "adam" olan kişi yapar.. Bu senedi hemen camlatın... Şuraya asalım. Her sorana değil, her gelene aslını anlatalım"

Kübbealtı'nın temsil ettiği dâvâyı dâvâsı bilip baş koymuş, bu uğurda her anı kıymetlendirilmiş bir ömrün sâhibi Hayri BİLECİK Hoca Vakıftaki konferanslarından birinde

KINALI MEHMED'İN VEDÂ'I

Kemal Yurdakul AREN

".....

Hepsi esas duruşta dimdik... Bölük komutanının ilk emirlerini dinliyorlardı.

Daha sonra 'Kep çıkar!' emri ile kepler çıkarılmış ve kılık kıyafet muayenesine geçilmişti. Önde bölük komutanı, arkasında başçavuşu, Mehmetçiklerin tırnaklarını, saçlarını, elbiselerini, postallarını titizlikle kontrol ediyor, eksiklerini gösteriyorlardı.

Sıra Mehmed'e gelmişti. Komutan:

- Ellerinizi uzat! diye emretti. Mehmed tam bir itaat ve teslimiyetle ellerini uzattı. Nasıl, itaatle uzatmasın ki, babasından kaç kereler dinlemişti: Askerlik itaat ve disiplin demekti. Mehmed öyle yetişmişti. Komutanı 'Elini uzat!' yerine, 'Ölüme git!' deseydi, yine gözünü kırpmadan giderdi.

Fakat, o ne?.. Komutan önce Mehmed'in ellerine, sonra başına dikkatle bakıp gülmeye başladı. İçi burkuldu Mehmed'in. Ne vardı? Ne yapmıştı da komutanı kendisine gülüyordu?.. Mahcup olmuştu. Gözlerini yere indirdi.

Komutan sordu:

- Adın ne?

- Mehmet komutanım!..

- Peki Mehmet, bunlar ne? Ellerine, başına kına yakmışsın. Yâhu, bizim memlekette bir gelinlik kızlara, bir de kurbanlık koçlara kına yakarlar. Söyle bakalım sen hangisisin?.. dedi ve yine gülmeye başladı. Şimdi başçavuş da gülüyordu.

Mehmet mahzun olmuştu. Çünkü muhabbet ve şefkat kucağında yetiştirdiği biricik anasının duâlarla, niyazlarla yaktığı kına bu makaddes ocakta nasıl alay konusu olabiliyordu?

Birden ellerini sert bir hareketle bacaklarına yapıştırdı. Başı dik, göğsü ilerde ve tam bir sâfiyetle:

-İyi ya komutanım, bir gelinlik kızlara bir de kurbanlık koyunlara kına yakıldığını kendin söyledin. Anam da beni bu vatana kurban olayım diye gönderdi. İşte onun için kınamı yaktım da geldim.

Komutanım tebessümü yüzünde donakaldı. Bu asil cevap karşısında mahcup olmuş, gözleri yerde Mehmed'in sırtını okşarken, 'İşte Mehmetçiği Mehmetçik yapan şuur bu! diye düşünüyordu.'

- "Kınalı Mehmet"

Hayri BİLECİK S. 14-17

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları

Evet... evet, asıl Kınalı Mehmet o idi.

Konyalıydı. Kınalı Mehmet de öyle!

Saftı...

Tertemiz Anadolu çocuğu idi. Hile, hud'a bilmezdi.

Ve Kınalı Mehmed'in rûhî portresini de aynen böyle çizmişti.

Bu, onun, ihtimâl ki, ilk basılan hikâyesiydi. 'Kınalı Mehmet' karakteri ile kendisini anlatmak istemişti. Hayâtının sonuna kadar da o portreye sâdık kaldı.

Vatanını,

Rabbini

Ve...

Efendisini, çok sevdi.

Biliyordu ki, ezel anasının kınalayıp bu âleme gönderdiği müstesnâ kurbanlıklardan biriydi. Sıradan olamaz, çokluğun davrandığı gibi davranamazdı.

Bu yüzden, nefesine değil, insana hizmeti gâye edindi.

Bu yüzden, rahatını, huzûrunu sıhhatini kurban etti.

İsteseydi,

O vâdide en küçük bir ihtirâsı olsaydı,

Hakk'ın onu tezyin ettiği benzersiz muhâkeme kudreti, şâhâne iknâ kabiliyeti ve talâkâtı ile, nice nice mevki ve mansıbı, kendini sıkmadan, çok kolaylıkla elde edebilirdi. Hayır, o taraklarda onun hiç bezi olmadı. Nasıl olsun ki, "**Mefhumlardan Tefekküre**" adlı eserinin "**Hayır**" bahsinde:

"...Açıķça görüliiyorki, ecdâdımız, HAYIR derken, bu kelimeyi: 'Yok öyle değil, olmaz' gibi menfi ve kırıcı hükümler hâlinde değil, edebe riâyet edip: 'Bende yok, ama Allah sana daha hayırlısını versin... Öyle değil, ama hayırlı olsun... Böyle olmaz, ama hayırlı olur inşaallah!' makâmında, hep hayra yorarak kullanmışlar." diyor.

İsmiyle müsemnâ pek az insan tanıdım. Onlardan biri de **Hayri** idi. Onda 'Hayır' bile yukarıda kendi izâhında verdiği mânâda idi: Böyle olmaz ama, hayır olur inşaallah'... mânâsında. İsminin mânâsını yaşadı: Hayır işledi, hâyır dediği zaman da hayrı temennî etti. Onun için de ona "**Hayri**" diyenleri hiçbir zaman yalancı çıkarmadı. Ne güzel bir kader!..

Ömrü boyunca 'efendi' olmaktansa, 'Efendi'ye kul olmayı' seçti. Efendisi'nin gösterdiği yolda, haramdan hazer edip, helâlin lezzetini yudumladı. Ne güzel bir ömür!..

"Ebedî âleme dudaklarında tebessümü ile gitti" dediler. Bunu duyunca benim de dudaklarımdan ihtiyarsız olarak, **Hayyâm**'ın:

*Yâdında mı doğduğun demler,
Sen ağlar iken, gülerdi âlem?..
Bir öyle ömür sür ki, olsun
Mevtin sana hande, halka mâtem!..*

mısrâları döküldü. Koca şâir sanki binlerce sene öncesinden onun hâlini nazmetmiş?..

Evet Hayriciğim, mevtin sana hande oldu, bu âşikâr, ama yârânına da dinmeyecek bir hicrâna vesîle oldu.

Neyleyeyim?.. Senin dediğin gibi 'herşeyin Allah'tan olduğunu kabul'den başka çâremiz var mı?..

Kulağımda duyulur duyulmaz bir ses: Hayır, hayr, hayr.... mı,

Bilemiyorum, anlıyamıyorum... Gafletime ver dostum! İyice bildiğim şu ki sen **Hayy... sın!.. Ölen hayvandürür insan ölmez!.. Bizi kandırma!..**

BİR YİRMİNCİ ASIR ALP-ERENİ HAYRİ BİLECİK

Doç.Dr. Ali YARDIM

İstanbul'da asistan olan oğlum M. Sinan'la telefon konuşması yaparken:

- "Baba, Hayri Hoca ile ilgili bir yazı yazmayacak mısın?" dedi.
- "Oğlum, tèsirinden hâlâ kurtulamadım; kalemi elime alamıyorum!." dedim.
- "Fakat baba, siz onun en eski ve en yakın dostusunuz!." dedi, kesip attı.

O, demesine dedi de; ben, bir şey diyemedim artık. Ne var ki, Sinan'ın "fakat"ının cevabını vermeliydim. Konuşmayı yaptığımız sırada, üç aydır yazmaya çalıştığım bir makalenin sonuna gelmiştim. Kalemi bıraktım; gençlerin "Hayri Hoca"ları için yazmaya karar verdim ve başladım. Ancak, ne yazayım; bütünü mü, parçayı mı; hayâtının seyir defterini mi, yoksa bir kesitini mi? diye düşünürken, Sinan'ın: "Siz onun en eski ve en yakın dostusunuz!." cümlesini, kollektif bir taleb olarak kabûl ettim.

Hayri Bilecik'le, 1954 yılının Ekim ayında, okullar açıldığında, Konya İmam - Hatip Okulu'nun I/B sınıfında tanıştık. Bu dünyâya gelişlerimiz arasında, dört senelik bir öncelik sonralık farkı vardı. Ben, İlkokulu bitirdikten sonra, dört seneyi aşan bir süreyle, resmî öğrenimime ara verme durumunda kalmıştım. O, İlkokulu bitirdiği sene hiç ara vermeden Ortaöğrenimine başlamıştı. Bu yüzden ben, sınıfımızın yaş ortalaması ve

kültür seviyesi bakımından "Ağabey" denme vasfını taşıyordum. Bunun için olmalıdır ki, "Sınıf Mümessili" seçildim. Üçüncü sene, iki şûbe birleşerek tek şûbe olduk. Sınıf mümessilliği yine bizde kaldı ve altı sene devâm etti.

Bir annenin, çocuklarının özelliklerini her yönü ile tanıyışı gibi; ben de, sınıfımın öğrencilerinin sırasıyle adlarını, soyadlarını, numaralarını ve âlevî durumlarını kısa zamanda belledim: 51 **Mustafa Fayda**, 56 **Hayri Bilecik**, 39 **İbrahim Taşçı**, 86 **Mustafa Ben**, 130 **Mustafa Tahralı**, 182 **Mustafa Uçak**, 240 **Ziya Uyar**, 271 **Fahrettin Olguner**, 275 **Mehmet Demirci** diye devâm eden bir arkadaşlar grubu. Okula 86 kişi ile başladık, 20 kişi ile bitirdik. Son sınıfta 27 öğrenci idik ki, yedisi, bize ara istasyonlarda katılanlardı. Bizim sınıfın bu yirmi kişisi, hemen hemen hiç kalite firesi vermedi.

Bâzı insanların cevheri sonradan keşfedilir, bâzı insanlar ise mahzâ cevherdir. **Hayri**'nin keşfedilecek tarafı yoktu; dışı da cevherdi, içi de. Bu yüzden onunla tanışıp kaynaşmamız, ders yılının hemen ilk günlerinde başladı. Ben, yukarda adlarını verdiğim arkadaş grubunun -Fahreddin hâriç- tek garîbi idim. Tahsîlimi tek başıma sürdürüyordum. Baba evinde oturup, ana çorbası içenlerden değildim. Fakat, hayat çilesinin engellerine takılıp kalmadan, yol alma gayretimizde bir gerileme olmuyordu. O cevherli insan, bana sâhip çıkarak âilesiyle de tanıştırdı. Rahmetli babası **Şükrü Amca** ve muhterem annesi **Elmas Teyze** ile tanışınca; ben âdetâ onların ikinci oğlu, onlar da benim ikinci âilem oluverdiler. **Hayri** ile aramızda bir "muâhât" (kardeşleşme) akdi oluştu. Ben onun "muhâcir"i idim, o da benim "ensâr"ımdı.

İşte bizim **Sinan**'ın, "Siz, **Hayri Hoca'nın en eski dostusunuz**" dediği eskilik, 38 sene öncesinin böyle bir dönemine rastlar.

*

* *

Efendim, burada rahmetli kardeşim **Hayri Bilecik Beyefendi**'nin hayat çizgilerinden kesitler verme yoluna gitmeyeceğim. Zîra o, küçük kesitlerin adamı değildi. Bütünü yakalayanlardandı. Bu sebeple, yetişmemizde emeği geçen hocalarımızdan, bir nevî bizim alt yapımızdan bahsetmek istiyorum.

Hayri kardeşimle 1954'de başlayan tahsîl hayâtımız; dördü Orta, üçü

Lise kısmı itibâriyle yedi sene **Konya İmam-Hatip Okulu** , dördü de **İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü** olmak üzere onbir sene sürmüştür. Konya'daki, okul ve âile hayâtı içinde olan berâberliğimiz, İstanbul'da, aynı mektep ve aynı evde kalma şeklinde devâm etti. 1965'de görev îcâbı ayrı ayrı yerlere gitmemize rağmen; mektup yazma, selâmlaşma ve telefon etme yanında, her fırsatta görüşme tarzında kesintisiz sürdü geldi.

Ortaöğretimde iken, bize çok yönlü rehberlik yapabilecek çapta hocalarımız oldu. Kendilerini unutturmayan, öğrencilerinde iz bırakan; hem yaşatan, hem yaşayan hocalarımız!. Pek çoğu gitti. **Hayri** de Vâsıl-i ilâllah oldu. Bir kısmı hayatta; fakat hepsi de yaşıyor.

Konya'nın ikinci Mevlânâ'sı ârif-i Billâh Vâsıl-i ilâllah **Hacı Veyis-zâde Mustâfendi** kaddese sirrahül'âlî hazretleri, Tefsir-i Hadîs hocamızdı. Dirâyetli bir idâreci olan Müdürümüz **Bekir Elâm**, Târih dersimize giriyordu. Giyim-kuşamındaki titizliği, dersteki ciddiyeti ve ders anlatmadaki mahâreti ile Biyoloji ve Kimya hocamız **Eczâcı Adnan Koçbeker**, gönlümüzde taht kurmuştu. Mevlânâ Müzesi Müdürü **Mehmed Önder** ve onun bir ara yurt dışına gitmesiyle yerine dersimize giren **Agâh Oktay Güner** Beyler, Sanat Târihi'ne geliyor; sanat kültürü yanısıra bizlerin iyi yetişmesi yolunda lâzım olabilecek bütün güzellikleri tanıtmaya gayreti içinde oluyorlardı. "**Mestolur billâhi bir kez dinleyen âvâzını. Ârifâ! cismen senin baştan başa âhenk midir?**" iltifâtına mazhar olan **Ârif Etik** Hoca, bir ömür boyu yetebilecektik kadar Farsça zahîresini ambarımıza depo ettirme gayreti içinde olmuş çaplı hocalarımızdandı. Mevlânâ, Sa'dî, Attâr, Câmi, Fırdevsî gibi klâsik değerleri hep ondan duyup öğrendik. Çiçeği burnunda genç hocamız **Semiha Fırlıklı Hanımefendi**'yi, Lise ikiye geçtiğimizde, Din Psikoloji Hocamız olarak karşımızda gördük. Hocânım, Lise son da, Sınıf Hocamız oldu. Semiha Hocânım'dan bir ömür boyu yetecek; dengeli hareket etme, giyim-kuşamda sâdelik, vekar, saygı, sevgi gibi kavram ve davranış ölçüsünü öğrendik. Öğretmenin gel-meyişinden istifâde ile sınıfın altını üstüne getirdiğimiz bir anda -ki, **Hayri** boşluğu hiç sevmez ve o boşluğu kendi metodu ile doldururdu- nöbetçi öğretmen olan Semiha Hocânım'ın kapıyı açıp sınıfın önünde bir duruşu vardı ki, sınıfta ânî bir sessizlik, çıt yok. Ve arkasından: "**Çocuklar, sizin zevkiniz bizim zevkimiz; bizim zevkimiz sizin zevkiniz. Diğer sınıflar ders yapıyor!...**" deyip dönüp gidişi.

Bunlar, bizde iz bırakan hocalarımızdan bir kısmıdır.

*

* *

1959 senesinde, Konya'da, Mevlânâ ihtifâline katılan **Sâmiha Ayverdi** ve **Nihad Sâmi Banarlı**'yı tanıdık. 1950'li yıllar, millî-mânevî değerleri besleme açısından, okuyacak eser kıtlığı çektiğimiz çağlardı. Tanıdığımız yazar sayısı da pek fazla değildi. **Ayverdî'nin; İnsan ve Şeytan, Yolcu Nereye Gidiyorsun?, Ateş Ağacı, Yusufcuk, Son Menzil, Batmayan Gün, İstanbul Geceleri, Edebî ve Mânevî Dünyâsı İçinde Fâtih** adlı eserlerini kısa zamanda temin edip okuduk. Fakat nasıl bir okuma!. **Hayri** ve bir grup arkadaşla birlikte tartışa tartışa. Artık Lise sona gelmiştik. Kafamız çalışmaya başlamıştı. Her şeyi kolay kolay kabul lenemiyorduk. Kendi aramızda tartışırken, sabah ezanlarının okunduğu oluyordu. Bâzan da, geceleri Konya caddelerinde dolaşarak heyecanlı sohbetlerimizi devâm ettirirdik.

Bizim tâ baştan beri, "**memleket kurtarma**" diye bir özentimiz olmadı. Hep, "**kendimizi yetiştirme**" gayreti içinde olduk. Bize dendi ki, kendini kurtaran memleketini de kurtarır.

*

* *

1961 Ekim'inde, çok zor şartlar altında, **İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü**'nde yüksek tahsîlimize başladık. **İstanbul**, bir mübârek şehirdir. Biz taşralılara kapılarını açtı. Bize çok şey verdi. Bir sene **Edirnekapı**'da, üç sene de **Aksaray-Horhor**'da bir evde berâber kalmıştık.

Yüksek tahsilimiz boyunca da; güngörmüş, muhtevâlî, müktesebâtî yüklü, şahsiyeti gelişmiş, fakat meşrebleri çok farklı hocalar tanıdık: **Nihad Sâmi Banarlı**, Edebiyat derslerimize giriyordu. Köprülü ve Yahyâ Kemâl'in de talebesi olan hocamız, bize çok şey öğretti. Kibarlığı öğretti, nezâketi öğretti, üslûb öğretti, titizlik öğretti, disiplinli çalışmayı öğretti, millî olmayı ve millî kalmayı öğretti. Dil zevkini tattırdı. **Mâhir İz**, Tasavvuf Târihi'ne giren bir âbide şahsiyetti. Mehmet Âkif'le ömür sürmüş bu hocamız; his, heyecan, zerâfet, gayret timsâli olup, bitip tükenmek bilmez bir kültür hazînesi idi. İslâm Medeniyeti Târihine giren **Zekâî Konrapa**, ilk hocalığına Şam Lisesi'nde başlamış olup, ellibeş senelik hocalığından sonra, kadayıf üstünde kaymak gibi ders anlatırdı. "**Hocam İz**

mirli İsmâil Hakkı der ki!.." diye başlayıp, "Arkadaşlar! Târihte hakikati bulmak güç, bulduktan sonra söylemek daha güçtür" diye bitirdiği derslerinin akabinde, Hocamız'dan randevü alır ve evinde ziyâret ederdik. Bu gibi işleri Hayri daha iyi organize ederdi. Dînî Mûsıkî hocamız Halil Can Bey'le, Kur'ân-ı Kerîm hocamız Üsküdarlı Ali Efendi, gün görmüş, eyyâm sürmüş hocalarımızdandı. İmparatorluk yâdigârı olan bu hocalarımız, bize, İstanbul Efendiliğinin temsilciliğini yapmışlardır. Prof.Dr. Abdülkadir Karahan, son sınıfta, Edebiyat ve Hadîs derslerimize gelmişti ki, İstanbul Üniversitesi'nden gelen Üniversiteli hocalarımız içinde en çok iz bırakanlardandı. Mehmed Sofuoğlu, Tefsîr dersine geliyordu. O, bize, ilmî çalışma kapılarını açan, kütüphâne çalışması şuurunu veren hocamızdı. Bir Fransızca hocamız vardı ki, Fransızca öğretmenin ötesinde, dil mantığımızı iyiden iyiye geliştirmişti. Şahap Şimay adlı bu hocamızı bir ömür boyu hep hayırla yâd etmişizdir. Ve birbirinden değerli diğer hocalarımız!...

*

* *

16 Eylül 1961 günü Konya'ya vedâ edip İstanbul'a giderken, Konya Tren İstasyonunda, bizi, elindeki hediyesiyle Mehmet Emiroğlu Ağabeyimiz uğurlamıştı. Kendilerini 1955'de tanımıştım. Bir mübârek insandır Emiroğlu. O, bizim adam olmamızda çok, ama çok emeği geçen müstesnâ insanlardan biridir. Bizim gruptan İstanbul'a; Hayri, Fahreddin, Ziya, Demirci, Uçak Mustafa, İbrâhim nâm-ı diğeri Karadayı ve Fakir gidiyoruz. Fayda, Tahralı ve Ben soyadlı Mustafa'lar, yüksek tahsillerine, bir sene fâsıla ile Ankara İlähiyat Fakültesi'nde devam ettiler.

Mehmet Emiroğlu Ağabey'in, bize İstasyon'da söylediği bir tavsiyesi vardı ki, hiç unutmadık: "Bak, İstanbul'a gidiyorsunuz. Diğer arkadaşların gurbete yeni çıkıyorlar. Senin gurbet tecrüben var. Seni diğerlerine başkan tâyin ediyorum. Ayrıca şunu söyleyeyim. İstanbul'da, "Sahaflar Çarşısı" adında bir kitap çarşısı var. Orada, hep eski ve piyasada bulunmayan nâdir kitaplar satılır. İstanbul'da bulunduğunuz müddet içersinde, yeni neşriyat almayın; hep sahaflık kitapları alın. Yeni neşriyat üç-beş senede hemen tükenmez; onları sonra da alabilirsiniz!.."

Emiroğlu Ağabeyimiz'in -ömrü uzun olsun- bu tavsiyesi bizi toparladı. Ben, ilk günden itibâren sahafların müdâvimi olmuştum. Bütçemizi zorlayarak çok kitap aldık. **Hayriciğim** bana, kendisi için kitap alma yetkisi vermişti. Birlikte, muhtevâlî birer kütüphâne meydana getirdik.

*

* *

İstanbul'a gelince, **Konya'da** kısa bir müddet görüştüğümüz **Sâmiha Ayverdi Hanımefendi**'yi evlerinde ziyâret ettik. Bir müddet sonra, Ağabeyleri **Ekrem Hakkı Ayverdi Beyefendi** ile tanışmak müyesser oldu. **Nihad Sâmi Banarlı**'yı ise, ilk günden itibâren hocamız olarak karşımızda bulduk. Bizim için yeni bir kapı açılmıştı: **İstanbul** kapısı, **İstanbul Medeniyeti'nin** kapısı. Bu zamana kadar okuduklarımızı, bundan böyle görmeye başlamıştık. Bilgi, yerini görgüye devrediyordu.

İstanbul Medeniyeti'ne adapte olmamız çok sancılı oldu. Okuduğumuzu tenkîd ediyor, duyduğumuzu münâkaşa ediyor, gördüğümüzü tartışıyorduk. Kabûl ile red arasında bir medd ü cezirdi bu. İmânımızın takliden tahkîke kavuşmasında çok sıkıntı çektik. Bende, medrese skolastiğinin izleri mevcuttu. **Hayri**, henüz şekillenmemiş pırıl pırıl bir zekâya sâhipti. Diğer arkadaşlarımızda da kapasite ve muhtevâ farklılıkları vardı.

Tahsil hayâtımız boyunca; **A r a p ç a**, **F a r s ç a**, **F r a n s ı z c a** ve **K l â s i k T ü r k ç e** (Osmanlıca)'yi, kendimize yetecek kadar öğrenmiş; klâsiklerimizi yeterince tanımiştık. Bizim bir başka özelliğimiz de, okumayı sevmemiz; okuyacağımız eseri seçerken de, eserden önce yazar'a dikkat etmemizdi. Bunu yaparken katı davranmaz, beğenmediğimiz bir yazarın, beğendiğimiz bir eserini tercîhan okuduğumuz da olurdu.

Ne yazarsa yazsın, bütünü ile okuduğumuz yazarlar vardı: **Serdengeçti**, **Necip Fâzıl**, **Nureddin Topçu**, **Ali Fuad Başgil**, **Yahyâ Kemâl**, **Osman Turan** bunlardandı. Bunlara sonradan **Sâmiha Ayverdi** ile **Nihad Sâmi Banarlı** da ilâve edildi. Bu arada **Nezihe Araz**'ı okuduk, **Nizâmeddin Nazîfî** sevdik, **Peyâmi Safâ**'yı teneffüs ettik. Hemen söyleyelim ki; **Nâzım Hikmet**, **Aziz Nesin**, **Yaşar Kemâl**, **Çetin Altan**, **Ahmed Emin Yalman**, **Bedîi Fâik**, **Fâlih Rıfkı** ve benzerlerini biz, hep birinci elden tanıdık. Tanımasına tanıdık da, bunların bal almak için konduğumuz çiçeklerinde, bizim kovana yarayışlı bal bulamadık.

Hayri, aktüaliteyi; ben ise, klâsikleri tâkipte daha başarılı idik ve bir-

birimizi besleyip takviye ederdik.

Eskilerden; **Cevdet Paşa, İzmirli İsmâil Hakkı, Şemseddin Günaltay, Elmalılı Hamdi Yazır, Kâmil Miras, İsmâil Fennî, Târihçi Abdurrahman Şeref, Ferid Kam, Mehmed Ali Aynî** ve çağdaşı bir çok ilim ve fikir adamı, **Hayri** ile birlikte, okuyup değerlendirdiğimiz yazarlardır.

*

* *

Adlarını verdiğimiz hocalarımız, bizde iz bırakanlardan bir kısmıdır. Kitaplarını okuduğumuz yazarlar da öyle. Gerek bizzat rahle-i tadrîsinde bulunduğumuz hocalarımız, gerek eserlerinden feyizlendiğimiz yazarlarımız yan yana getirildiğinde bir teadlar dünyâsı oluşmaktadır. Fakat, Allah insana alıcılık vasfı vermiş ve terkip (sentez) kâbiliyeti ihsan etmişse, bütün bu zıd unsurlardan hassas bir denge ve âhenk meydana gelir.

Rahmetli Kardeşim Hayri Bilecik Beyefendi, bu terkip kâbiliyetinin nasıblilerindendi. Tahsîlini bitirip hayâta atıldığında, işe kavgalı başlamadı. Kendi iç dünyâsındaki dengeyi çok iyi kurmuştu. O, muhtelif çiçeklerden aldığı üsâreyi aynı kıvamda bal'a çevirme mahâretini gösteren arının sırrına mazhar olanlardandı.

*

* *

Özellikle **İstanbul**'daki tahsil hayâtımız boyunca, zaman zaman görüşme imkânı bulduğumuz **Sâmiha Ayverdi Hanımefendi**'den çok şey öğrendik: Âdâb öğrendik, erkân öğrendik, ölçü öğrendik; vefâyı öğrendik, sadâkati öğrendik; adam olmayı öğrendik, öğrenmeyi öğrendik. Bunları öğrenmek o kadar zormuş ki, meğer bunlar, adam olma mücâdelesi veren insanların aşmakta güçlük çektiği yegâne mânialarmış!..

Ekrem Hakkı Ayverdi Beyefendi ise bize, koca bir Osmanlı târihinin son temsilciliğini yapıyordu. Bir fırsatını kollayıp, kendilerini ziyâret ederdik. **Ekrem Amca** (biz, kendilerine, öyle hitap ederdik), bizim bilgidен çok, görgümüzün mektebi idi. Osmanlıya âit ne kadar yaşayan değer varsa, onları, **Ekrem Amca**'nın evinde ve şahsında müşâhede ettik. Bizim zihnimizdeki Osmanlı, duyduklarımızdan çok, gördüklerimizin ürünü idi. Talebe bütçesiyle kıt kanâat yürütmeye çalıştığımız iâşemizin açıklarını, sık sık onun sofrasında telâfi etme yolunu bulurduk. Sofrada bize, "**Haydi ziftlenin**" diye lâtfede ederdi.

Târihte okuduğumuz "**Edebiyat Mahfilleri**"nin canlı sahnelerini, onun evinde gördük: Meşâyıh-ı Kirâmdan bir çok zevâtı gördük. Yüksek bürokratları gördük. Mûsikî-şînâsları gördük. Sohbet halkası gördük. Zikir meclisi gördük. Yemek yeme âdâbını gördük. Bir şey ikrâm etmenin usûlünü gördük. Misâfir karşılama ve konuk uğurlama nezâketini gördük. Tâziye merâsimi gördük. Kandil ve bayram muâyedesini gördük. Görmesini gördük.

*

* *

Esâsen biz, farkına varmadan "**sırr-ı tevhîd**"i öğrenmişiz. Öyle ki, bizim kafamızda; "**Cuhuriyet-Osmanlı**" ikiliği hiç oluşmadı. "**Tekke-Medrese**", "**Derviş-Molla**" kavgasına hiç fırsat bulamadık. "**Esas-Teferruât**" ayırımına hiç iltifat etmedik. Bizim, "**Varlık-Yokluk**" karşıındaki tavrımız da farklı olmadı.

Ve **Hayri**, tahsil hayâtının sonunda bir müddet ayrı kaldığı İstanbul'a, tekrar "**Hoca**" (Öğretmen) olarak döndü. O, tamâmen adapte olduğu **İstanbul Medeniyeti**'nin müşahhas bir temsilcisi, bir **İstanbul Efendisi** olmuştu. Biz ise, o medeniyetin taşralı tipini temsil ediyorduk. Son senelerde kendisinden, çok istifâde eder olmuşum.

*

* *

Yukardan beri hayat grafiğini çizmeye çalıştığım **Hayri Bilecik**, bu birikimi çok iyi hazmetmiş son derece dengeli bir hayâtın insanı idi. Âile hayâtı dengeli idi. Hocalık hayâtı dengeli idi. Dostlukları dengeli idi.

Evliliğinin meyvesi olan üç yavrusu, son derece ölçülü, saygılı ve babalarının özelliklerini tevârüs etmiş pırlantalardır. Cennet-mekân ve Firdevs-i âşîyân, iyi bir eş ve başarılı bir baba olarak da hesâbını kapatan mutlulardandır.

Otuz sekiz yıllık berâberliğimizde, birbirimize hiç kırılmadık. Bundaki kerâmet ona âittir. Durumu hep o kollamıştır. Dostluğuna doyum olmayan bir cân idi ki, yokluğu bir firâk-ı elîm ve hicrân-ı azîmdir.

18 Ağustos 1992 Salı günü, İstanbul Merkez Efendi Camii'nde, memleketin çok uzak yerlerinden gelen kalabalık mümtaz bir cemâatin kıldığı Cenâze Namazı'ndan sonra onu, Merkez Efendi Câmîi Hazîresi'nin hemen arkasında, târihî **Merkez Efendi Kasristanı**'nda top-

rağa verdik. **Hayri** kadar sevdiğim, **Hayri'nin** de sevdiği ilk günkü Cân'lardan **Prof.Dr. Mustafa Fayda** ve Fâkir, büyük ağabeyi **Hüseyin Bilecik**'le birlikte "ebedîistirâhat-gâhına tevdî" eyledik.

Gençler, mütevekkil fakat perîşandı. Büyük oğlum **Ali Şir**, duygusunu: "**Baba, sen ölseydin, aynen böyle, işte bu kadar üzüldük!**" diyerek dile getirebildi.

*

* *

Hayri Bilecik nâmı ile bu dünyâdan gelip geçen o Merd-i Hüdâ, sermâyesini, bu milletin evlâtlarının yetişmesinde harcamış bir Alperen'dir.

Hayri'nin pek çok insanda bulunmayan bir güzelliği, "**dinlemesini bilir**" insan olmasıydı. Bu özellik, sâdece, "**kendini aşabilen**" kimselerde bulunur ve uzun bir nefis terbiyesinin sonunda oluşur. İşte bu özelliği ve güzelliğidir ki, onu, Yüksek Tahsil Gençliği'nin, Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencileri'nin melcei ve melâzı yapmıştı. Bir ömür boyu edindiği sermâyeyi, onlara cömertçe dağıtıyor, harcıyor, saçıyordu. O, gençlerin "**Hayri Hoca**"sı idi.

Biz, **Hayri Bilecik**'in şahsında, adım adım, insanın olgunlaşma seyrini tâkip ettik. İnsanın nasıl erdiğini, erenlerin sırrını, sırra vâkıf olmanın esrârını, onun hayat kitabından öğrendik.

Bu milletin ulularından biri: "**Ölüler dirilmezler, ancak zürriyetlerinde yaşarlar!**" der. İşte **Hayri Bilecik**, kırk dokuz sene kaldığı bu dünyâda, iz bırakan ve kendini yaşatacak kadar zürriyeti olan mutlulardandır vesselâm.

İzmir, 1 Aralık 1992

HAYRÎ HOCA

Doç. Dr. Mehmet DEMİRCİ

"Doğarken sen ağlıyordun, yakınların gülüyordu. Öyle bir hayat sür ki, ölürlen etrâfındakiler ağlasın, fakat sen gülererek git." Hayri Hoca, bu söze uygun bir hayat yaşadı, geride bıraktığı göz yaşı selleri arasında sanırım gülererek gitti.

Mânâ mektebinin parlak öğrencilerindendi, tam bir teslîmiyet örneği idi. Meslek hayâtının henüz baharında genç bir öğretmen iken İstanbul'da vazîfe aldı, bu şehre yerleşti. Bir tek maaşla bu koca şehirde nasıl geçinilir diye uzun boylu düşünmedi. O yıllardaki maddî sıkıntılara, çeşitli mahrûmiyetlere aldırmadı. Her halde bir tek gâyesi vardı: "Huzûr"a yakın olmak. Bu maksadına erişti; hem maddî hem mânevî bakımdan, hep sevdiği, istediği muhitte bulundu.

Yüksek tahsil sırasında, emsallerine göre oldukça erken evlenmişti. Vefâlî bir eşi, mutlu bir yuvası vardı. Huzurlu bir âile hayâtı yaşadılar. Bu evliliğin meyvesi olarak, üç değerli kız evlâda sâhip oldu. Onlar da babalarının yolunu tâkip ettiler, kendi kültürümüze daha iyi hizmet düşüncesiyle, şuurlu olarak Türk edebiyâtı ve sanat târihi tahsîli yaptılar. Hz. Peygamber: **"Kim ki üç kız evlâda sâhip olur, onları yetiştirir, güzel terbiye eder, böylece onlara iyilikte bulunursa, onun yeri cennettir."**¹ buyurur. Hayri Hoca, sâdece bu sebeple bile cennet ve Cemâl'i hak etmiş sayılmaz mı?

Hayri Hoca muallimdi, mürebbî idi, öğretmendi. İstanbul'un çeşitli orta dereceli okullarında öğretmenlik yaptı, yüzlerce öğrenci yetiştirdi. Bunlar arasında, onun mensûb olduğu mânâ pınarına dudaklarını değdi-

rebilmiş bahtlı kimseler de vardır. Emeklilikten önce, son çalıştığı lisenin mensuplarının vefat ilânı ne güzel bir kadirşinaslık örneğidir! "İstanbul Erkek Lisesi Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmeni, değerli eğitimci Hayri Bilecik'i kaybetmenin üzüntüsü içindeyiz..."

Hayri Hoca tam mânâsıyla "Hoca" idi. Yakın çevresinin çeşitli merâsimlerinde, Âmin alaylarında, çocuk iftarlarında, dînî nikâhlarda duâları o yapardı. Yerini doldurmak hayli zor olsa gerek.

Sohbet ehliydi, yumuşak ve tatlı üslûbuyla sözünü dinletmesini bilirdi, nüktedândı. Tefekkür dünyâsı zengindi. Tasavvufu hazmetmişti, onun hem **kāl'**ine, hem de **hāl'**ine sâhipti. İyi huyu, verimliliği, tevâzuu ve güler yüzüyle dervişlik ahlâkının canlı bir nümûnesiydi.

İlhan Ayverdi Hanımefendi'nin Türk Lugati çalışmalarına yardım etmeye başladı. Bu işe devam ve sebâtı, her türlü takdîrin üstündedir. Erken sayılacak yaşta emekli olmasında, bu hizmete daha çok vakit ayırma düşüncesi de vardır. Bu ihlâslı çalışmasının semeresini bir kaç bakımdan gördü. İlhan Hanımefendi'nin yakın dostluğunu kazandı, vefâtına en çok üzülenlerden biri o oldu. Yakınları, genç yaşında evvelce Cemâl'e yürüyen kardeşini hatırlayarak "İlhan Hanım ikinci Vasfi'yi kaybetmiş gibi oldu." demekten kendilerini alamadılar.

Lügat çalışmalarının bir başka semeresi olarak, "kelime"ler üzerinde çokça düşünürken, onlardan oluşan mefhumların engin dünyâsına yol buldu. Bunlardan hareketle **Kubbealtı Akademi Mecmûası'nı** zenginleştiren kısa, veciz, sağlam yapılı ve dolgun muhtevâlî makâleler yazdı. Bu makâlelerin bir kısmı, ismiyle müsemmâ olarak, "**Mefhumlardan Tefekküre**" adıyla kitaplaştı.

16 Ağustos 1992 pazar günüydü, annesini ziyâret maksadıyla Konya'da bulunuyordu. Âniden "**Rabbine dön!**" buyruğu geldi. Bu emre uymamazlık edemezdi. Henüz 49 yaşındaydı. Ölümüne kimse inanamadı. Acı haber tez duyuldu. Türkiye'nin dört bir yanından, arkadaşları, öğrencileri, sevenleri, son görev için akın akın İstanbul'a geldiler, orada defnedilecekti.

Bir ağustos sıcağında morgdan alınan cenâzesi, önce Karagümrük'teki evinin önüne getirildi. Kısa bir vakfe, bir duâ ve fâtiha... Bir kaç gün evvel sağ olarak gelip gittiği bu sokağa şimdi tabutu gelmişti. Genç denecek yaşta ve ânî ölümüne rağmen, bu vakfe sırasında ev halkından

ne bir hıçkırak, ne de bir ses duyulmadı. Vekar ve teslîmiyetle göz yaşlarını içlerine akıttılar. Bir arkadaş daha sonra şu değerlendirmeyi yaptı: **"Derviş evi, işte böyle olur!"**

Cenâze alayı, eski Ümm-i Ken'an Dergâhı "Konak"ın ve lügat çalışmaları yapmakta olduğu evin önündeki kısa birer duruş ve duâlardan sonra Merkez Efendi Câmîi'ne geldi. Büyük çoğunluğu îtibârıyla genç ve dinamik bir cemaat vardı. Üzüntülerini kalblerine gömmüş ve vakurâne bir halde namazı edâ ettiler. Bu kadar müddet içinde, cenâze imamı da mevcut havadan etkilendi, daha duygulu ve gönülden gelen duâ sözleri söylemeye başladı. Duâlar sırasında, âdet olduğu üzere hep sordu: **"Nasıl bilirsiniz?"** Her defâsında, bütün hançerelerden kuvvetle **"İyi biliriz!.."** sadâları yükseldi. Bu hüsn-i şehâdet nidâları, formalite gereği ve âdet yerini bulsun kabîlinden değildi, gönüllerin tâ derinliklerinden geliyordu.

Mânâ erleri ölümü bir "şeb-i arûs", bir düğün gecesi olarak değerlendirirler. Hayri Hoca'nın cenâzesi de âdetâ bir düğün alayı gibiydi. Tabutu musallâdan kabrine parmak ucunda taşınırken, koro hâlinde cumhur ilâhîleri söylendi. Duygular, ilâhîlerin nağmelerinde dile gelmek istiyordu.

Defin merâsimi sonra erdi; fakat sanki kimse kabri başından ayrılmak istemiyordu. Vakit ikindiye yaklaşmıştı, fâtihalar, kelime-i tevhidler, duâlarla birlikte orada gönüller de bırakıldı, 18/8/1992, salı.

Normal şartlar altında, Merkez Efendi Kabristanı'na defnedilebilmek imkânsız denecek kadar zor bir iştir. Hayri Hoca bunu çok arzû etmiş olmalı ki, bu gönlü güzel insana, çok sevdiği gönül erlerinin yanı başında bir kabir yeri bulundu. Sağlığında halleriyle hallenmeye çalıştığı renklerine boyandığı bu yüce insanlara maddeten de komşu oldu, âdetâ onların etekleri dibine sığındı. Doğrusu imrenilecek bir mazhariyet..

Bizim nesilden ilk sen göç ettin Hayri kardeş. **"Vâiz olarak ölüm kâfidir."** şeklindeki Peygamber buyruğunu bütün derinliğiyle kulaklarımızda çınlattın. Yapılacak hayırlı işler konusunda, elimizi çabuk tutmamızı bize hatırlattın.

Dolu dolu yaşanmış bir ömürden sonra, mağfîret ikliminde ve mutlu olduğunu sanıyorum. Nûr içinde yat Hayri Hoca. Hezâr gıpta sana...

1) Ebû Dâvud, Edeb, 130; Tirmizî, Birr, 13

2) Süyûtî, el-Câmiu's-Sağîr, II, 95

SÜLÜN OSMAN'IN MÜDÂFAASI

Hayri BİLECİK

İstanbul'un namlı dolandırıcılarından Sülün Osman, şânına düşeni yapıp şehre yeni gelmiş bir vatandaşa Bâyezit Kulesi'ni satar. Kısa bir süre sonra da, aldatıldığını anlayan vatandaşın şikâyeti üzerine yakalanıp mahkemeye sevk edilir.

Yapılan duruşma neticesinde kendisine verilen cezâyı sükûnetle kabul eden Sülün Osman, hükmün tebliğinden sonra hâkimin: **"Böyle saf ve namuslu insanları aldatmaya utanmıyor musun?"** şeklindeki azarlamasına dayanamaz ve şu mealde bir cevap verir: **"Hâkim Bey, ben hayâtımda hiçbir nâmuslu vatandaşı dolandırmadım. Huzûrunuzda şimdi mâsum mâsum oturan şu adam, acabâ koskoca Bâyezit Kulesi'nin bana ödediği birkaç lira karşılığında satın alınamıyacağını bilmiyor muydu! Niyeti beni aldatıp yok pahâsına bu âbideye sâhip olmak değil miydi! Bu durumda o da dolandırıcı! Aramızdaki fark, benim ondan daha zekî ve tecrübeli olmamdan ibârettir."**

* * *

Sülün Osman'ın bu müdâafası, niyet ve davranışlarının hesâbını özünde hissettiği Allah'a verecek seviyeye erişememiş veya onu böyle bir seviyeye yüceltecek eğitim-öğretimden mahrum bırakılmış insanımızın sanki iç yüzünü aksettiren bir ayna...

Bu aynaya cesâretle bakabilsek göreceğiz ki; kimimizin adı, günah işleme gücü ve fırsatı bulamadığımız için mâsuma çıkmış. Kimimiz de kendimizden daha güçlü bir zâlime çattığımız için mazlum durumunda kalmışız.

Arkadaşına verdiği sözü tutmayan genç va'dini unutan babasını, derste dalga geçen öğretmen sorumluluklarını yerine getirmeyen müdürü, müfettişi suçluyor. Kumşularını, müşterilerini ustaca hilelerle aldatan esnaf hayâlî ihrâcatçıyı, rüşvet veren alanı, dedikodu yapan iftirâcıyı, yalan söyleyen sahtekârı ithâm ediyor. Hülâsa insanımız, rahatça suç işlediği hâlde, işlemeye gücünün yetmediği suçların fâillerini, cemiyetteki her türlü derdin sorumlusu olarak görüyor, gösteriyor ve böylece de sâdece kendisini aldatıyor.

Meselâ muhâlefete düşünce -yürekleri hizmet aşkıyla yananlar hâriç- "**Çalıp çırpıyorlar! Memleketi soyuyorlar!**" v.b. en ağır ithamlarla iktidardakileri suçlarken, suçlamalarında haklı da olsalar, aslında; "**Sizler ceplerinizi doldurdunuz, çevrenizi doyurdunuz. Yeter artık! Biraz da bize fırsat tanıyın!**" demek isteyen politikacılarımız suçlu da, birtakım çıkar hesaplarıyla, ne olduklarını bile bile, onları destekleyenlerimizin hiç mi vebâli yok!

İşlerini yürütmek veyâ mesûliyetten kaçmak için küçük de olsa, yalanı, dalkavukluğu, aldatmacayı mübah görenlerin, aldatıldıkları zaman memlekette doğruluğun, dürüstlüğün, hak ve adâletin yokluğundan yakınmaya yüzleri olur mu!

Hîle ve sahtekârlığı pervâsızca iş edinenlerimizin kendilerine başkaları, hele suç ortakları tarafından söylenen yalanlara, oynanan oyunlara tahammül edememeleri, doğruluğa düşkünlüklerinden olamayacağına göre, gururlarının incinmesinden doğan basit bir öfkeden başka ne ile izâh edilebilir!

Zîra bizim kültürümüzde **doğruluk; sâdece doğruyu söylemek değil, aynı zamanda doğru olanı yapmak ve doğrularla berâber olmaktır.**

Doğruluğu bu seviyede benimseyememiş isek sahtekârlıkta, dolandırıcılıkta sâdece bizlerden daha becerikli oldukları için Sülün Osmanlar'a kızmaya ve onları küçük görmeye ne hakkımız var!..

Temmuz 1992

İzzet Ağa Sk. 1/12 Fatih/İST.

Hayri Bilecik Beyefendi'ye şükranlar, gıptalar, minnetler, rahmetler, rahmetler, rahmetler....

KUBBEALTI

*Hayri Bilecik Hoca, "Millî Tefekkür Anlayışımız" konulu açık oturumda
Prof. Dr. Mehmet Aydın ve Doç. Dr. Mustafa Tahralı Beylerle*

ŞÂİRLER TOPLANTISI

Düşlerin korkulu, geç bir saatinden duydum
Ki serâzâd içiyormuş nice şâir dostum
Uyanıp doğruca yollandım o meyhâneye ben
Yine kâm aldım o etrâfı saran debdebeden.
Bu uzak kuytuda şa'saayı tüketmiş seneler
Umulan, beklenilen izzet ü ikram ne gezer...
Boyasız, kirli duvarlar çürümüş, nem soluduk
Masalar tozlu, harap; paslı kadehlerse donuk
Perdeler eski, sökülmiş; o büyük sahne yıkık
Yaşlı udî çalıyor, öylece, mızrabı kırık
Kimi gördümse bu dünyayı unutmuş, içiyor
Sanki bir zor serüven, burda, bu aşkam bitiyor.
Çehreler sapsarı, hepsinde yer etmiş de keder
Gecenin bahsi: Derin iz bırakan bâdireler.
Hepsinin öyküsü âteş gibi: Dildar ve felek
Dinledim aynı serencâmı her an irkilerek:
"Bir hazin özleyişin kollarıdır kalbi saran
Her yudum meyde kayıp sevgililerdir aranan
İçimizden acı bir ses diyor âmâ geceler:
'Ne çıkar sevmeyi bilsen, sevilen yoksa eğer'
Vuslatın tatlı hayâliyle yanar saf dilimiz
Böyle konmuş adımız, ayrığılın şâiriyiz."
Boşalan bardağı sâkî yeniden dolduruyor
Kurumuş kalpleri güyâ bu kadehler suluyor.

Serhan Oytun Eroğlu

FUZÛLÎ'NİN "LEYLÂ VE MECNÛN"UNUN BESTELENMESİ HAKKINDA

Doç. Dr. Mustafa TAHRALI

Mûsikîmizde Mevlit ve Mîrâciye gibi uzun dînî manzûmelerin besteli -usullü veyâ serbest- bir mûsikî eseri olarak okunduğunu ve bu geleneğin günümüze kadar geldiğini biliyoruz. Ancak **Leylâ ve Mecnun, Yûsuf ile Züleyhâ, Hüsrev ve Şîrin** gibi edebiyâtımızda geleneği olan uzun "mesnevî"lerin besteli veyâ serbest okunduğunu ve mûsikîmizde bir "form" teşkil ettiğini görmüyoruz. Bir edebî "hikâye"nin san'atlı bir mûsikî eseri olarak değerlendirilmesi, Batı'da "opera" ve "operet" denilen formlarda gerçekleştirilmiş, Türkiye'de de Batı mûsikîsi esas ve şartları içinde birkaç eser denenmiştir. Ancak bunlar millî ve târihî mûsikîmiz ile yapılmadığı için, Türk mûsikîsi için "yeni bir form" teşkil etmezler. Nitekim güftesi Yûnus Emre'den alınan "oratoryo" da, Türk tasavvuf mûsikîsinin çağımızda bir uzantısı, yeni bir örneği olmayıp, Yûnus'un hristiyan kültürüne Batı mûsikîsiyle sunulmasından ibârettir. Zâten oratoryo "Katolik veyâ Protestan kilise mûsikîsine mahsus dînî orkestra ve koro eseri"* demektir. Aynı şey "din dışı" sâhada "opera" ve "operetler" için söylenebilir. Bu opera ve operetler konularını târih ve edebiyâtımızdan almış olsalar bile, bu eserlerin mûsikîsi Türk mûsikîsi olmadıkça ve diğer unsurları büyük ölçüde millî ve târihî dünyâ görüşümüzü, san'at, zevk ve estetiğimizi ihtivâ etmedikçe millî bir san'at formu olarak telakkî edilemez.

Azerbaycan'da Üzeyir Bey Hacıbeyli 1908 yılında Fuzûlî'nin **Leylâ**

*Yılmaz Öztuna: **Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi**, Ankara, 1990 "Oratorio" maddesi.

ve **Mecnûn**'undan Azerî Türk mûsikîsi imkânları içinde bir "opera" bestelemiş, eser sahneye konulduğu gibi, 3 uzunçalar hâlinde yayınlanmıştır.

Bu eserin bestekârı daha başka operalar da bestelemiştir. Bu eserlerin ne derece "millî" ve ne derecede "Batı san'atının uzantısı" olduğunu konunun mütehassıslarına bırakıyoruz.

Fuzûlî'nin **Leylâ ve Mecnûn**'undan Türk mûsikîsi ile bestelenmesi için tertip ettiğimiz "güfte"yi hazırlarken düşüncemiz, bunun Azerbaycan'da olduğu gibi mutlakâ "opera" şeklinde bestelenip sahneye konulması değildir. **Öncelikle göz önünde bulundurduğumuz nokta, umûmiyeti itibâriyle "mesnevî" tarzında yazılmış olan bir edebî hikâyenin, tamâmen Türk mûsikîsi makam, usul, saz ve "form"larını ihtivâ eden bir yeni "form"da ve "bütün eser" olarak bestelenmesidir.** Böylece dînî-tasavvufî mûsikî sâhasında sâhip olduğumuz Mevlevî Âyini, Mevrit ve Mîrâciye gibi büyük eserlerin bir benzeri "din-dışı" denilen san'at mûsikîsi sâhasında da gerçekleşmiş olacaktır. Günümüz şartlarının Türk mûsikîsinde bu nevîden "yeni form"ların teşekkül etmesini gerektirdiğini sanıyoruz. **Leylâ ve Mecnun** gibi manzum hikâyelerin **bütün unsurlarıyla tamâmen millî bir san'at eseri** olarak "opera" şeklinde "sahneye konulması" bir çok şartın yerine getirilmesini gerektirmektedir. Onun için beste yapılırken "eserin opera gibi sahneye konulması" imkânı veya imkânsızlığı düşünülmemelidir. Kanâatimizce düşünülecek husus, böyle bir bestenin dinleyiciye nasıl ulaşabileceğidir. Mesele böyle ele alındığı takdirde "opera sahnesi" dışında başka imkânların olduğu görülecektir.

İlk olarak en pratik imkân, bu nevî bir bestenin "teyp kaseti"ne kaydedilmesidir. Nitekim Batı operalarının plak ve kasetleri yapılmıştır.

İkinci olarak, bizim hem tatbik edilebilir gördüğümüz, hem de gerçekleşmesi hâlinde "millî san'atımıza" yeni ve büyük bir katkı olacağına inandığımız şekil, bestenin Karagöz oyununa (Hayâl Oyunu) benzer şekilde "perde"de bir "hayâl oyunu" olarak icrâ edilmesidir. Bu takdirde bestekâr eserine bir "perde gazeli" ile başlayacaktır. Hikâyenin kahramanları ve "sahne"ler için hazırlanacak "resim"ler, bestenin seyrine göre "hayâl perdesi"nde gösterilecektir. Beste teyp bandından verilebileceği gibi, ses sanatçıları tarafından da icrâ edilebilir. "Koro" tarafından okunacağını belirttiğimiz beyitler "hayal oynatan" tarafından solo olarak oku-

nabilir. Tabî ki bu takdirde "hayal oynatan"ın eski Karagözcüler gibi yüksek bir mûsikî kültürüne sâhip olması şarttır.

Üçüncü olarak "filim" veya "çizgi filim" olarak dinleyiciye ulaştırılması düşünülebilir. "Filim" olarak takdîmi hâlinde tiyatro sanatçıları sahneleri "beste"ye paralel olarak oynarlar. Sonra "beste"nin filme montajı yapılır. "Çizgi filim"de de besteye paralel olarak sahneler işlenir ve beste montajı yapılarak bir video bandı meydana getirilebilir.

Bu zikrettiklerimizden daha başka "görüntülü icrâ" imkânları üzerinde de düşünülebilir. Bunlar bestekârdan ziyâde eseri yorumlayacak ve "perde"ye, sahneye veya ekrana getirecek olanları ilgilendiren mes'elelerdir. Elbette bestekâr eserinin nerede ve nasıl icrâ edilebileceğini göz önünde bulunduracaktır. Fakat esas mes'ele bu "yeni form"da bir "mûsikî eseri"nin, uzun ve "büyük bir beste"nin yapılabilmesidir. "Mûsikî destânı" diyebileceğimiz böyle bir bestenin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini elbette öncelikle bestekârlarımız tâyin edeceklerdir. Biz kendi payımıza, bu çeşit bestelerin Türk mûsikîsine yeni bir ufuk açacağına, millî mûsikîmize yeni bir nefes vereceğine inanıyoruz. Bizim mûsikîmizin böyle bir "form"un teşekkülüne elverişli olduğunu, bugünkü ve gelecekteki san'atkârlarımızın kabiliyetlerinin bunu başarmaya yeteceğini düşünüyoruz.

"Mûsikî destânı" için "güfte"yi, Fuzûlî'nin **Leylâ ve Mecnûn**'undan* tertip ederken bâzı hususları göz önünde bulundurduk. Önce günümüz Türkçesine göre sâde ve aynı zamanda kıssanın seyrini ve anafikirlerini aksettirecek beyitleri ve "gazel"leri tercih etmeye gayret ettik. Kıssanın seyrini verebilmek için, "Koro"ya ayırdığımız mısra ve beyitler konuyu veya sahneyi "tavsif ve tasvir" eden cümlelerden seçilmiştir. Böylece mutlakâ "görüntü" veya "sahne oyun" ihtiyâcını bertaraf etmeye çalıştık. Dinleyici besteyi dinlerken kıssayı da tâkip edebilecektir.

Üç yüz kadar beyitten meydana gelen "güfte"nin büyük kısmı konuşma cümleleridir. Bu konuşmaların pek uzun nağmeli olmayacağı göz önünde bulundurulursa, eser ilk nazarda sanılacağı gibi, fazla bir uzunluk arzetmiyecektir. Bestekâr gerek gördüğü yerlerde beyit veya mısraları çı-

* Fuzûlî; **Leylâ vü Mecnun** (Yayına hazırlayan: Doç. Dr. Hüseyin Ayan, Dergâh Yay., İstanbul, 1981.

karabileceği gibi, ihtiyaç hâlinde ilâveler de yapabilir. Bunun için beyit numaralarını vererek, Fuzûlî'nin eserine baş vurmaya kolaylaştırmak istedik. Konuşma cümleleri dışında "gazel" ve "murabbâ"lar için mûsikîmizin muhtelif "form"larından uygun gelenler seçilebilir.

Hikâyenin seyrinde düğün, cenk ve ölüm gibi konuları, aşk, hasret, ayrılık, dert gibi duyguları dile getiren beyitler "beste tema"larında bir çeşitlenmeye imkân vereceği için, bu uzun güfteli eserde beste monotonluğu, bıktırıcılık söz konusu olmayacaktır. Fuzûlî'nin "gazel" ve murabbâ"ları mûsikîmizin şarkı, yürük semâî, beste, gazel gibi bir çok formunu kullanmaya elverişlidir. Eser boyunca "tema"ya göre mûsikîmizin pek çok makâmı ve değişik usulleri işlenebileceği için, bu "yeni form" bestekârlarımızın san'atlarını gösterebilmelerine iyi bir zemin teşkil edecektir.

Güfte tertûbinde gösterdiğimiz saz, terennüm, ney, tanbur, kemençe, dilkeşhâveran v.s. bâzı işaretler sâdece besteyi nasıl tasarladığımız hakkında bestekâra bir fikir vermek için olup, hiç bir sûrette bağlayıcı değildir. Elbette bestekâr kendi duygusuna ve güftedeki temaya uygun gördüğü saz, makam, usul ve geçiş şekillerini kullanacaktır.

Tamâmiyle klasik mûsikîmizin imkânları (usul, makam, saz ve form) içinde bestelenmesinin temennî ettiğimiz bu eserin gereği gibi gerçekleşebilmesi için, kanâatimize göre esas şart, Fuzûlî'nin eserinde sözle anlatmak istediğini "nağme"de dile getirebilmektir. Bunun için tasavvuf mûsikîmizin, Fuzûlî'nin daha önce bestelenmiş gazellerinin (ki **Leylâ Mecnun**'dan bâzıları bestelenmiştir) incelenmesi, edebiyâtımızın bu şaheserinin "beste ile yorumlanması"nda yol gösterici olacaktır.

Eserin aruz vezni kalıplarıyla yazılmış olması, aruz vezni ve mûsikî usullerimiz arasındaki irtibat dolayısıyla, klasik üslupta bir beste için ayrı bir kolaylık demektir.

Millî edebiyâtımızın "üniversel" olduğuna inandığımız bu "şaheser"inin, "şaheser bir beste"ye mazhar olmasını cân ü gönülden temennî ediyoruz. Böyle bir temennînin gerçekleşmesinin çok güç olduğunu söyleyecek olanlar bulunsa bile, bestenin yapılmış olması bile, mûsikîmiz için bir kazanç olacak ve bu beste sâyesinde 16. asra âit bir klasik eserimiz tekrar gün yüzüne çıkmış olacaktır.

Fuzûlî'nin **Leylâ ve Mecnun** adlı eserinden bestelenmek için "güfte" tertip ederken Doç. Dr. Hüseyin Ayan'ın yayına hazırladığı ve nesre çevirdiği (Dergâh Yay. İstanbul 1981) nüshadan istifâde ettik. Şiirlerin günümüz Türkçesiyle nesir şeklinde sâdeleştirilmişini, her sayfanın karşısında sağ sayfalarda verdik. Sâdeleştirmede adı geçen yayından istifâde etmekle berâber, daha farklı söyleyişler de kullandık. Burada vâki' olan hatâ ve eksiklerimizin, hoş görüleceğini umarım. Şiirlerin bugünkü Türkçeyle verilmesinin bestekâr, okuyucu ve dinleyiciye bir kolaylık sağlıyacağını düşündük.

Eserin 471-2930. beyitleri arasından seçtiğimiz 300 kadar mesnevî, gazel ve murabbâ beyiti ihtivâ eden bu tertipte, başlangıca koyduğumuz gazel (935 ve 937. beyitler) hâriç, beyitlerin sıralanmasında hiç bir değişiklik yapılmamıştır. Konunun seyrini en kısa şekilde verebilmek için, bir kaç yerde, esas metinde olmayan kelime, mısra veyâ beyit ilâve etmek ve bir iki yerde de kelime değiştirmek mecbûriyetinde kaldık. Bunları tertip ettiğimiz metinde "köşeli parantez" ([]) içinde gösterdik. Bunların büyük ekseriyeti KORO'ya söylenen tasvir ve tavsif cümleleri arasındadır. Gazel ve murabbâlarda, iki veyâ üç beyitin yeterli olacağını düşünerek, matla' beytine ek olarak, sıra gözetmeksizin, uygun gördüğümüz beyitle-ri seçtik.

Aşağı yukarı 120 dakikalık bir beste içinde işlenebileceğini tahmin ettiğimiz bu güfteye, bestekâr gerek görürse, çıkarmalar veyâ esas metinden mısra ve beyitler ilâve edebilir.

Eserin mesnevî şeklindeki beyitleri **Mef'ûlü Mefâilün Feûlün** vezniyle yazılmıştır. Bâzı mısralarda şâir "sekt-i melih" denilen bu vezne mahsus imkânını kullandığı için vezin **Mef'ûlün Fâilün Feûlün** şeklini almıştır.

Gazel ve murabbâlarda kullanılan vezinler ise şunlardır:

- Mef'ûlü Mefâilü Mefâilü Feûlün
- Feilâtün (Fâilâtün) Feilâtün Feilâtün Feilün (Fa'lün)
- Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün
- Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün
- Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün
- Mefâilün Feilâtün Mefâilün Fa'lün

LEYLÂ VE MECNUN

Mûsikî Destanı

Eser: FUZÛLÎ

Güfte Tertîbi: Mustafa Tahralı

AÇILIŞ (MEDHAL): SAZLAR

KORO: 935 Can verme gam-ı aşka ki aşk âfet-i candır
Aşk âfet-i cân olduğu meşhûr-ı cihandır
939 Aşk içre azâb olduğun ondan bilirim kim
Her kimse ki âşıktır işi âh ü figandır

GİRİŞ :(SAZ) Ney

Mecnûn'un tavsîfi:

KORO: 471 [Mecnûn] ki bu hâkdâne düştü
Hâlini bilip figâne düştü

SAZ: Tanbur

Leylâ'nın tavsîfi:

KORO: 543 Mahbûbe-i âlem adı Leylî
Âlem ser-i mûyunun tufeyli
BİR SES: 559 Bir camdan içtiler mey-i zevk
Ol iki harâb-ı bâde-i şevk
Girdâb-ı belâya oldular gark
Kalmadı aralarında bir fark
KORO: 570 Aşk, olduğu yerde mahfî olmaz
Aşk içre olan karâr bulmaz
605 Aşk ile riyâ değil muvâfık
Rüsvây gerek hemîşe âşık
BİR SES: 606 Dilden dile düştü bu fesâne
Fâş oldu bu mâcerâ cihâne

2

LEYLÂ'nın

ANNESİ: 611 Ey şûh nedir bu güft ü gûlar

LEYLÂ VE MECNUN

Mûsikî Destanı

(Günümüz Türkçesi ve nesir ile ifâde)

AÇILIŞ (MEDHAL) :SAZLAR

KORO: 935 Aşk gamına can verme, aşk can derdidir
Aşkın can derdi olduğu cihanda meşhurdur
939 Aşk içinde azap bulunduğunu şundan bilirim ki,
Âşık olan kimselerin işi âh edip inlemek ve ağlamaktır.

GİRİŞ : (SAZ) Ney

Mecnûn'un tavsîfi:

KORO: 471 [Mecnun] bu dünyâ toprağına düşünce
Hâlinin ne olduğunu anlayıp feryâda başladı.

SAZ: Tanbur

Leylâ'nın tavsîfi:

KORO: 543 Cihânın sevgilisi, adı Leylâ
Âlem halkı saçının bir teline tutkun
BİR SES: 559 Bir kadehten zevk şarabını içtiler.
Şevk şarabından harap olan bu iki kişi
Dert girdâbında gark oldular,
Aralarında hiç bir fark kalmadı.
KORO: 570 Aşk, bulunduğu yerde gizli kalmaz.
Aşk içinde olanın karârı bulunmaz.
605 Aşk ile riyâ birbiriyle uyuşmaz,
Âşık dâimâ rüsvâ olmalıdır.
BİR SES: 606 Bu hikâye dilden dile düştü,
Bu mâcerâ bütün cihâna yayıldı.

2

LEYLÂ'nın

ANNESİ: 611 Ey şuh kız, nedir bu söylentiler?

- 613 Niçin özünü ziyân edersin
Yahşî adını yaman edersin
- 626 Derler seni, aşka mübtelâsın
Bîgâneler ile âşinâsın
- 629 Ey nûr-ı gözüüm yaman olur âr
Nâmûsumuzu yitirme zinhâr
- LEYLÂ: 647 Ey mûnis-i rûzigârım ana!
651 Aşkın kılmazdı kimse yâdın
Hâ, senden işittim imdi âdın
- LEYLÂ 678 Felek ayırdı beni cevri ile cânânımdan
(Gazel) Hazer etmez mi acep nâle vü efgânımdan
Oda yandırsam eğer şûle ile nüh feleği
Ne biter âteş-i âh-ı dil-i sûzânımdan
- KORO: 690 Feryâd ki çerh bî-vefâdır
Dâim işi cevri ile cefâdır
694 Billah, ne yamandır âşinâlık
Çün vâki' olur yine cüddâlık

3

- MECNUN: 726 Ey göz nûru, gönül sürûru
Sensiz gözüümün yok oldu nûru
- 735 Sermest-i şarâb-ı iştîyâkım
Medhûş-i tahayyür-i firâkım
- 743 Candan çıkarıp hevâ-yı aşkı
Terk eylemezem belâ-yı aşkı
- 749 Yok kimse bu derd-i dilden âgâh
Bu derd-i dil ile neyleyem, âh
- MECNUN
(Gazel): 752 Ey hoş ol günler ki, ben hem-râz idim cânân ile
Nîmet-i vaslın görüp nâzın çekerdim cân ile
- 754 Mehveşimden dostlar devran cüdâ ister beni
Düşmanumdır hiç bilmem n'itmişem devrân ile

4

- Mecnun ve Leylâ yolda tesâdüfen karşılaşır
- KORO: 789 Mecnûn'a mukâbil oldu Leylî
Bahri gama yetti derd seyli

- 613 Niçin kendini mahv edersin?
Güzel adını niçin kötü edersin?
- 626 Derler ki, sen aşka mübtelâ olmuşsun,
Yabancılarla dostluk kurmuşsun?
- 629 Ey gözümün nûru, âr yamandır.
Sakın nâmûsumuzu yitirme!
- LEYLÂ: 647 Ey ömrümde kendisiyle ünsiyet bulduğum anneciğim!
651 Aşkın adını kimse anmamıştı,
İşte, şimdi senden işittim.
- LEYLÂ 678 Felek zorla beni sevgilimden ayırdı
Acabâ bu feryat ve inleyişlerimden hiç çekinmez mi?
Eğer dokuz feleği bir alevle ateşe yaksam
Yanan gönlümden âh ateşinden başka ne biter, ne olur?
- KORO: 690 Feryat olsun ki felek vefâsızdır,
İşi dâimâ eziyet ve cefâdır.
694 Billâhi dostluk ve yakınlık ne yamanmış!..
Ki hemen peşinden yine ayrılık gelmektedir.

3

- MECNUN: 726 Ey gözümün nûru, gönlümün sevinci,
Sensiz, gözümün nûru yok oldu.
- 735 Özleyiş şarâbı sarhoşuyum,
Ayrılık şaşkınlığından dehşete düşmüşüm.
- 743 Aşk heves ve isteğini candan çıkarıp
Aşk derdini terkedecek de değilim.
- 749 Bu gönül derdinden haberdar kimse yok!
Âh, bu gönül derdiyle ben neyliyeyim?
- MECNUN
(Gazel): 752 Ey sevgiliyle sırdaş olduğum günler, ne hoş günlerdi!
Ona vuslat nîmetini görüp cân ü gönülden nâzını çekerdim.
- 754 Dostlar, devran beni ay gibi güzelimden ayırmak ister;
Sanki düşmanumdur, devran ile nettiğimi hiç bilmiyorum.

4

- Mecnun ve Leylâ yolda tesâdüfen karşılaşır
- KORO: 789 Leylâ Mecnun'la karşılaşınca
Dert seli gam denizine ulaştı.

MECNUN: 829 Seylâb-ı hüçûm-ı aşk yetti
Ben şifte-i hâli gark etti
833 Düşvâr belâmı sehl sanman
Siz dahi benim oduma yanman
Benden size düşmesin bir ahker
Çün değmedi hayr, değmesin şer
MECNUN: 853 Fezâ-yı aşkı çün gördüm salâh-ı akldan d'îrum
Beni rüsvâ görüp ayb etme ey nâsîh ki mâzûrum
856 Bana kim ta'n eyler kim nasîhat ehli âlemden
Hoşem kim îtibâr-ı aşk ile her dilde mezkûrum

5

Babası Mecnûn'u çölde bulmuştur
KORO:[Mecnun]
862 Sahrâya düşüp güneş misâli
Tenhâ yürür oldu lâübâlî
MECNÛN'un
BABASI: 886 Ey bûlbûl-i bûstân-ı bîdâd
Hâl-i dilini bana beyân et,
Esrâr-ı nihânını ayân et!
MECNUN: 893Ey bana veren pend!
895 Gît, derdime sen devâ değilsin
Bîgânesin, âşinâ değilsin
Ben böyle kelâma tutmazam gûş
Leylâ sözü söyle, yoksa, hâmûş!

MECNÛN'un
BABASI: 897 Benem atan, ey belâ-keş
Ben seng-i melâmetem, sen âteş
MECNUN: 898 Nedir ata, yoksa ana?
Leylâ gerek, özgedir fesâne

MECNÛN'un
BABASI: 900 [Gel!.....] gidelim, çağırdı Leylâ
Leylâ bize geldi, mihmandır
La'li, talebinde dür-feşandır
KORO: [Leylâ sözü oldu seyre bahâne]
[Bin şevk ile kıldı vasl-ı hâne]

- MECNUN: 829 Aşkın hücum seli boşandı,
Ben perîşan halliyi gark etti.
833 Benim bu güç derdimi kolay sanmayın,
Siz de benim ateşime yanmayın!
Benden size bir kıvılcım sıçramasın,
Mâdemki size bir hayrım dokunmadı, bâri bir şer değmesin!
- MECNUN: 853 Aşkın fezâsını gördüğüm için akıl sağlığından uzağım;
Ey nasîhatçi beni rüsvâ görüp ayıplama, mâzeretim var.
856 Şu âlem halkından nasîhat ehli kim beni ayıplıyabilir ki!..
Aşk rütbesiyle her dilde anılmaktan pek memnûnum.

5

- Babası Mecnûn'u çölde bulmuştur
KORO:[Mecnun]
862 Güneş gibi çöle düşüp
Aldırmadan tek başına yürür oldu.
- MECNÛN'un
BABASI: 886 Ey zulüm bahçesinin bülbülü,
Gönlün hâlini bana açıkça söyle!
Gizli sırlarını âşikâr eyle!
MECNUN: 893Ey bana öğüt veren,
895 Git, sen derdime derman değilsin!
Yabancısin, bir bildik dost değilsin!
Ben bu türlü sözlere kulak vermem!
Leylâ ile ilgili söz söyle, yoksa sus!
- MECNÛN'un
BABASI: 897 Ben senin babanım, ey dert çeken,
Ben ayıplama taşıyım, sen ateşsin.
MECNUN: 898 Neymiş baba, neymiş ana?
Leylâ gerek, başkası masal!..
- MECNÛN'un
BABASI: 900 [Gel!.....] gidelim, Leylâ çağırdı,
Leylâ bize geldi, misâfirimizdir,
Dili seni istemekte, inciler saçmaktadır.
KORO: [Leylâ sözü yürümesine bahâne oldu]
[İçi şevk dolu evine ulaştı]

KORO:[Mecnun]

905 Başında hevâ-yı vasl-ı Leylî
Ne ata gamı, ne ana meyli

MECNÛN'un

ANNESİ: 926 Ey bâğ-ı ümîdimiz nihâli
Mahbûb, hem istesen kem olmaz
Biz kim seniniz, sana gam olmaz
Vardır bu haşemde bin kabîle
Her tâife içre bin cemîle

MECNUN: 943 Ey rûh-ı revânım âta, ana
951 Takdîr çü böyleler, ne tedbîr?
Takdîri eder mi kimse tağyîr?
964 Derd-i ezeli devâ bulur mu?
Mihr-i ebedî fenâ bulur mu?·

(Gazel) 979 Aşk derdi, ey muâlic, kâbil-i derman değil
Cevherinden eylemek cismi cüdâ, âsân değil
981 Şehrden sahrâya bir fark olduğun her kim bilir
Bilmiş ol kim aşk sahrâsında sergerdan değil

KORO: 987Ol pîr
Bildi ki ger olmaz olsa Leylî
Mümkün değil olmağı tesellî

Babası Mecnûn'a Leylâ'yı istemeye gitmiştir

KORO: [Leylâ evine geldi, atâsı]
[Mecnûn için istedi o mâhı]

MECNÛN'un

BABASI: 1000 Ey kadr ile kable-i kabâil
1010 Bir la'lin işitmişim senin var
Kim lü'lüüme odur sezâ-vâr
Lutf eyle, inâyet ü kerem kıl
Ol la'l ile dürrü muhterem kıl

LEYLÂ'nın

BABASI: 1019 Sen hoş geldin, safâ getirdin
1021 Kurbun bilirim bana şereftir

6

- KORO:[Mecnun]
 905 Başında Leylâ'ya kavuşma arzûsu,
 Ne baba düşüncesi, ne ana ilgisi.
- MECNÛN'un
- ANNESİ: 926 Ey ümit bağımızın fidanı!
 Eğer sen isteyecek olursan sevgili eksik olmaz;
 Biz seninleyiz, sana keder olmaz.
 Bu halk içinde binlerce kabîle var,
 Her topluluk içinde binlerce güzel...
- MECNUN: 943 Ey canım babacığım, anacağım!..
 951 Mâdemki takdir böyledir, tedbir neye yarar?
 Takdîri bir kimse değiştirebilir mi?
 964 Ezelf derde devâ olur mu?
 Ebedî sevgi yok olur mu?
- (Gazel) 979 Ey tabip, aşk derdine derman bulunur değil!
 Cismi kendi cevherinden ayırmak kolay değil!
 981 Eğer bir kimse şehirle çöl arasında bir fark görürse
 Bilmiş ol ki, o kimse aşk çölünde perişan olmuş değildir.
- KORO: 987O ihtiyar
 Anladı ki, eğer Leylâ olmazsa,
 [Mecnûn'un] tesellî bulması mümkün değildir.

7

- Babası Mecnûn'a Leylâ'yı istemeye gitmiştir**
- KORO: [Babası, Leylâ'nın evine geldi]
 [O ay yüzlüyü Mecnûn'a istedi]
- MECNÛN'un
- BABASI: 1000 Ey şeref bakımından kabîlelerin kıblesi!
 1010 Senin yâkut [gibi] bir [kız]ın varmış
 O benim inci [gibi oğlu] ma uygundur.
 Lutf eyle, inâyet ve kerem eyle,
 O yâkutla inciye saygıya lâayk kıl!
- LEYLÂ'nın
- BABASI: 1019 Sen hoş geldin, safâlar getirdin!..
 1021 Senin akrabâlığın bana şereftir,

*Ammâ halefin acep haleftir
Mecnun diye ta'n eder halâyık
Mecnûn'a benim kızım ne lâyık*
1027 *Tedbîr ile döndürüp mizâcın
Sevdâsının eyle sen ilâcın
Leylâ onun olsun, eyledim ahd
Var imdi sen et ilâcına cehd*

8

KORO: [Mecnûn'a gelip dedi atâsı]:
MECNÛN'un

BABASI: 1030 Ey cefâ-keş!
*Akl ile açılır ol muammâ!
Leylâ'yı sana verirler ammâ
Şartı bu ki, olasın hired-mend
Erbâb-ı hiredden alasın pend
Ref' ola alâmet-i cünûnun
Akl ola hemîşe reh-nümûnun*

MECNUN: 1034Ey edîb-i kâmil
Dîvâne olur mu hîç âkıl

KORO: 1052Kâbe'ye iltesin esîrin
Ola ki Hak ola dest-gîrin

9

Mecnûn'u babası Kâbe'ye götürmüştür.

KORO: [Hak'tan dileyip şifâyı ol pîr]
[Mecnûn ile sürdü Kâbe'ye yüz]

MECNÛN'un

BABASI: 1058 *Tut Kâbe'ye rûy, tâat eyle,
Temkîn ü edeb riâyet eyle!*

1060 *Ola ki kabûl ola niyâzın
Hak şefkati ola çâre-sâzın*

MECNUN: 1074 *Yâ Rab, Harem-serâ hakıyçün
(Kâbe'ye Bu mâbed-i pür-safâ hakıyçün*

hitâben) 1077 *Aşk içre müdâm şevkım artır
Şevkiyle hemîşe zevkım artır*

1079 *Endîşe -i akldan cüdâ kıl*

Fakat senin halefin [olacak oğlun] şaşılacak bir oğuldur.
 Halk deli diye onu ayıplamaktadır
 Böyle bir deliye benim kızım nasıl lâıyk olur?
 1027 Tedâvî ile onun tabîatını değiştirip
 Derdine devâ ve çâre ara!..
 Leylâ onun olsun, söz veriyorum
 Git, şimdi sen ona derman bulmaya çalıř!

8

KORO: [Babası gelip Mecnûn'a şöyle dedi:]

MECNÛN'un

BABASI: 1030 Ey cefâ çeken!

İstedięin olacak, endiře etme!

Bu bilmece akıl ile açılır.

Leylâ'yı sana verirler, fakat

şartı bu ki, akıllı olmalısın,

Delilięinin alâmeti ortadan kalkmalı,

Akıl dâimâ yol göstericinin olmalı...

MECNUN: 1034Ey olgun edib!

Hiç dîvâne olan akıllanır mı?

KORO: 1052 [Bu delilik] esîrini Kâbe'ye götür!

Ola ki Hak elinden tutup yardımcın olur.

9

Mecnûn'u babası Kâbeye götürmüştür.

KORO: [O ihtiyar baba şifâyı Hak'tan dileyip]

[Mecnun ile birlikte Kâbe'ye yüz sürdü]

MECNÛN'un

BABASI: 1058 Kâbe'ye yüzünü dön, ibâdet et!

Saygılı ol, edebe riâyet eyle!

1060 Ola ki niyâzın kabul olur.

Hakk'ın şefkati derdine çâre verici olur.

MECNUN: 1074 Yâ Rab, Harem-i řerif hakkı için,

(Kâbe'ye Bu safâ dolu mâbed hakkı için,

hitâben) 1077 Aşk içinde devamlı şevkimi artır!

şevk ile dâimâ zevkimi artır!

1079 Akıl endiřesinden uzak eyle!

- Aşk ile hemîşe âşinâ kıl
Artır bana zevk u şevk-ı Leylî
Dâim bana onda kıl tecellî*
- (Gazel) 1085 *Yâ Rab belâ-yı aşk ile kıl âşinâ beni
Bir dem belâ-yı aşkdan etme cüdâ beni
Az eyleme inâyetini ehl-i derdden
Yânî ki çok belâlara kıl mübtelâ beni*
- KORO: 1093 *Bir bir işitip sözün, atâsı
Bildi ki kabûl olur duâsı*

10

- Mecnun yine çöle dönmüştür.*
- KORO: *[Mecnun yine çölde buldu zevkî]
[Yâr oldu civârı, arttı şevkî]*
- MECNUN 1110 *Yüz şükr ki yâr-ı gâr buldum*
- (Dağa hitâben) *Gezdim bu cihânı yâr buldum.*
- 1113 *Bir âşık-ı mübtelâ imişsin
Derd ehline âşinâ imişsin*
- 1119 *Gel ağlayalım bu mâcerâyâ
Bir dem koşalım sadâ sadâyâ
Yankılar*

(Ceylana hitâben:)

- 1144 *Ey çeşm-i nigâr yâdigârı
Sehl eyle bana gam-ı nigârı*

(Tuzaktan kurtardığı

güvercine hitâben:) *[Ey gökte kanat vuran güvercin]*

- 1166 *Sen kâsıd imişsin ey hamâme
Benden hem ilet nigâre nâme
Gör hicr-i ruhunda ıztırâbım
Peyâmım ilet, getir cevâbım*

- KORO: 1174 *[Mecnun'da] görüp nişâne-i hayr
Hem vahş mutî' oldu hem tayr*

11

- Leylâ geceleyin evinde yalnızdır*
- KORO: *[Leylâ çekilip kenâre tenhâ]*

- Aşk ile dâimâ beni dost eyle!
 Bende Leylâ şevkini ve zevkini artır!
 Dâimâ bana onda tecellî eyle!
- (Gazel) 1085 Yâ Rab aşk derdiyle beni âşinâ kıl!
 Bir an bile aşk derdinden beni ayırma!
 Aşk ehline yardımını az eyleme,
 Yâni beni daha çok aşk derdine tutkun eyle!
- KORO: 1093 Babası onun sözünü bir bir işitip
 Anladı ki, onun duâsı makbul olur.

10

- Mecnun yine çöle dönmüştür.
- KORO: [Mecnun zevkini tekrar çölde buldu.]
 [Ona civârındakiler yâr oldu, şevki arttı.]
- MECNUN 1110 Şükürler olsun, sâdık arkadaş buldum,
 (Dağa hitâben). Bu cihânı gezdim, dost buldum.
- 1113 [Ey dağ], meğer sen de tutkun bir âşık imişsin,
 Aşk ehline bir âşinâ imişsin.
- 1119 Gel, bu mâcerâyâ birlikte ağlayalım!
 Bir zaman şöyle karşılıklı seslenip koşalım!..
- Yankılar**

(Ceylana hitâben:)

- 1144 Ey sevgilimin gözünün hâtırası!
 Bana sevgilinin gamını kolaylaştıır!

(Tuzaktan kurtardığı

güvercine hitâben:)

- [Ey gökte kanat vuran güvercin]
- 1166 Sen (yâr eline) yönelmişsin ey güvercin!
 Benden de sevgiliye mektup götür!
 Ondan ayrı kalışımından dolayı ızdırâbımı gör!
 Haberimi ulaştır, cevâbımı getir!

- KORO: 1174 [Mecnun'da] iyilik alâmeti görüp
 Yabânî hayvanlar ve kuşlar ona boyun eğdi.

11

- Leylâ geceleyin evinde yalnızdır
- KORO: [Leylâ evinde yalnız bir köşeye çekilip]

[Derdini civâra kıldı ifşâ]

LEYLÂ

(Çerâga

hitâben) 1206 Gel ey gözü bağı, bağı dağı,
Başı karalı, ayağı bağı
Sen gece hemîn yanarsın ey zâr
Men gece ve gündüzün giriftâr

(Pervâneye

hitâben:) 1230 [Pervâne!.....]
Sensin reh-i aşk içinde sâdık
Âşıksın amâ tamâm âşık
Bir görmeye yâri, can verirsin
Bir zevke iki cihan verirsin

(Sabâya

hitâben:) 1266 Ey bâd-ı sabâ dur, imdi zinhâr
El gâfil iken bu mâcerâdan
Sultâna senâ götür gedâdan

(Buluta

hitâben:) 1327 Ey ebr, her eksilende suyun
Deryâlara dökme âb-ı rûyun
1330 Var ol yüzü gül nigâra benden
Zâr ağla ve söyle yâre benden:
1335 Ben bilmez idim belâ imiş aşk
Bir türlü mâcerâ imiş aşk

(Gazel:) 1358 Aşk dâmına giriftâr olalı zâr olubam
Ne belâdır ki ona böyle giriftâr olubam
1360 Kudretim yok ki kılâm kimseye şerh-i gam-ı dil
Öyle kim ârıza-i hicr ile bîmâr olubam

KORO: Leylâ'yı İbni Selâm adlı birisi istemiş ve ona verilmiştir
[Baht İbni Selâm'a verdi imkân]
[Leylâ talebinde kıldı ihsan]
1404 Ol müşteriye verildi zühre
Şâyeste görüldü mâh mihre

[Derdini civârındakilere döktü]

LEYLÂ

(Çerâga

hitâben) 1206 Gel ey gözü bağlı, bağı yanık,
Başı karalı, ayağı bağlı!..
Ey ağlayıp sızlayan, geceleyin sen böylece yanarsın,
Ben ise bu ateşe gece gündüz tutulmuş haldeyim.

(Pervâneye

hitâben:) 1230 [Pervâne!]
Aşk yolunda sâdık sensin,
Âşıksın evet, tam bir âşık...
Yâri bir görmek için can verirsin,
Bu bir zevke iki cihâni verirsin.

(Sabâya

hitâben:) 1266 Ey sabâ rüzgârı, dur şimdi!..
Bu mâcerâdan el habersiz iken
Sultâna bu fakirden övgüler götür!

(Buluta

hitâben:) 1327 Ey bulut, suyunun her eksilişinde
Denizlere yüz suyu dökme!
1330 O yüzü gül sevgiliye benim tarafımdan git!
Ağlayıp sızla ve yâre benden şunu söyle!
1335 Ben bilmiyormuşum, aşk bir dert imiş;
Aşk [yolculuğu bilinmez] bir çeşit mâcerâ imiş.
(Gazel:) 1358 Aşk tuzakına tutulalı beri ağlayıp inlerim.
Bu ne derttir ki ona böylesine tutulmuşum!..
1360 Gönül üzüntüsünü bir kimseye açacak gücüm yok,
Öyle ki ayrılık hâdisesi ile hasta olmuşum.
Leylâ'yı İbni Selâm adlı birisi istemiş ve ona verilmiştir

KORO:

[Tâlih İbni Selâm'a imkân verdi]
[Leylâ'yı istemek için bağışlarda bulundu]
1404 [Netîcede] Zühre gibi Leylâ o müşteriye verildi
Böylece ay güneşe gûyâ münâsip görüldü.

İKİNCİ BÖLÜM

1

Mecnun çölde vahşi hayvanlar arasındadır

KORO: [Mecnûn'un]

1424 Etrâfını tayr u vahş almış
Vahşet onu bir hisâra salmış

NEVFEL: 1428 Vahşî ne bilir senin makâmın
Hem-cinslerinden iste kâmin
Hâl ehlinin, iste ehl-i hâli
Sahrâlara düşme lâübâlî

MECNUN: 1445 Vefâ her kimseden kim istedim ondan cefâ gördüm
Kimi kim bî-vefâ dünyâda gördüm bî-vefâ gördüm
Kime kim derdimi ızhâr kıldım isteyip derman
Özümden hem beter bir derde ânu mübtelâ gördüm

NEVFEL: 1453 Lillâhilhamd(ü) gayretim var
Gayret kadarınca kudretim var
[Leylâ'yı alam sana edip cenk]
[Tâ kim iki yâr bulsun âhenk]

2

Nevfel, Mecnun için Leylâ'yı kabîlesinden ister

KORO: [Mecnûn'a vefâlî dostu Nevfel]
[Leylâ'yı kabîlesinden ister]

NEVFEL: 1460 Ey tâife-i bülend-pâye
Edip beni iltifâta memnun
Leylâ'yı edin refik-ı Mecnun

KORODAN BİRKAÇ

SES: 1467 Bizde cünûn ilâcî yoktur
Dîvâneler ihtiyâcî yoktur
1469 Laf ile kılıçtan urmagıl dem
Kim var kılıcımız bizim hem

SAZLAR: (Mehter, cenk havası)

KORO: (Mehter, cenk havası)

1475 Seyyâreden aldı mihr meydan
Çaldı kılıç götürdü kalkan
1477 Santranç-sıfat ol iki leşker

İKİNCİ BÖLÜM

1

Mecnun çölde vahşî hayvanlar arasındadır

- KORO: [Mecnûn'un]
 1424 Etrâfını kuşlar ve vahşî hayvanlar çevirmiş,
 Vahşet onu sanki bir kale içine almış...
 NEVFEL: 1428 Vahşîler senin mertebeni ne bilir?
 Murâdını senin gibilerden iste!
 Hal ehlinin, hal ehlini iste,
 Çöllerde böyle başıboş dolaşıp durma!
 MECNUN: 1445 Kimden vefâ bekledimse ondan cefâ gördüm;
 Vefâsız dünyâda kimi gördümse hep vefâsız gördüm.
 Derman isteyip derdimi kime söyledimse
 Onu benden beter bir derde tutulmuş gördüm.
 NEVFEL: 1453 Allâh'a hamdolsun, gayretim var
 Gayretim kadar da kudretim var
 [Cenk edip Leylâ'yı sana alayım]
 [Böylece iki sevgili bir araya gelmiş olsun]

2

Nevfel, Mecnun için Leylâ'yı kabîlesinden ister

- KORO: [Mecnûn'un vefâlî dostu Nevfel]
 [Leylâ'yı kabîlesinden ister]
 NEVFEL: 1460 Ey mertebesi yüksek topluluk!
 Bana îtibâr edip memnun edin,
 Leylâ'yı Mecnûn'a yoldaş edin!

KORODAN BIRKAÇ

- SES: 1467 Bizde delilik ilâcı yoktur,
 Dîvânelere de ihtiyâcımız yoktur.
 1469 Söz ile bize kılıçtan dem vurma!
 Bizim de elbet kılıcımız vardır...

SAZLAR: (Mehter, cenk havası)

KORO: (Mehter, cenk havası)

- 1475 Güneş gezegenlerden meydan aldı.
 Kılıç çaldı, kalkan götürdü;
 1477 İki ordu satranç gibi

BİR SES: *Birbirine durdular berâber*
[Düşman safi içre geçti Mecnun]
[Dost askerine çekip kılınıc]

BİR ASKER: (Nevfel'in ordusudan)

.....[A Mecnun]

1494 *Biz can kalarız yolunda pâ-mâl*
Sen düşman için kılarsın ikbâl

MECNUN: 1496 *..... Ben fedâ-yı yârim*
Vaslına onun ümîd-vârım
Çün dost sipâhıdır eden cenk
Düşman ile hoş degildir âhenk
Hoştur ki bulam visâle firsat
Yârim tarafında ola nusrat

SAZLAR: (Cenk havası) *Nevfel'in ordusu yenilmek üzeredir.*

KORO: *[Dost ordu yenilmek üzere, Nevfel:]*

NEVFEL: 1513 *Bu rezimde bilmezem nedir hâl*
Kim nusret ü feth kılmaz ikbâl.
Elbette ki Hak rızâsıdır bu
Bir ehl-i Hak'ın duâsıdır bu

KORO: (Mehter, cenk havası)

1525 *Çün tığ çekip mübâriz-i Rûm*
Şâm ehlini etti emre mahkûm
Ertesi gün iki ordu tekrar savaşa başlarlar

KORO: (Mehter, cenk havası)

.....[Tekrar]

1528 *Tığ aldı eline pehlivanlar*
Başlar kesilip dökülüp kanlar

SAZLAR: (Mehter, cenk havası)

1532 *.....Hilâf-ı rezim-i evvel*
Âdâya muzaffer oldu Nevfel

LEYLÂ'NIN

BABASI: (Nevfel'e hitâben:)

.....[Nevfel !]

1537 *Bir avrete aybır iki er*
Bârî onu verme gayre, sen al!

- Birbirine karşı yer aldı.
- BİR SES: [Mecnun düşman saflarına geçti]
[Kendi dostu askerlere kılıncı çekip]
- BİR ASKER: (Nevfel'in ordusudan)
.....[A Mecnun]
- 1494 Biz senin yolunda canımızı ayaklar altına atarız,
Sen ise düşman için ikbal ve zafer dilersin!..
- MECNUN: 1496 Ben sevgiliye kendimi fedâ etmişim,
Ona kavuşmak ümîdini beslemekteyim.
Mâdemki cenk edenler dostun askeridir,
Şu halde onların düşmanı ile birlikte olmak iyi değildir.
Böylece vuslata fırsat bulurum, iyi olur,
Eğer zafer yârimin tarafında olursa...
- SAZLAR: (Cenk havası) Nevfel'in ordusu yenilmek üzeredir.
- KORO: [Mecnûn'a dost olan ordu yenilmek üzere, Nevfel:]
- NEVFEL: 1513 Bu kavgada bilmiyorum ne oluyor
Ki zafer ve fetih bize yönelmiyor?..
Elbette Hakk'ın rızası bu yolda olmalı..
Bu, bir Hak ehlinin duâsı olmalı [ki kabul oluyor!]
- KORO: (Mehter, cenk havası)
- 1525 Anadolu savaşçıları kılıcını çekince,
Şamlıları emirlerine mahkûm ettiler.
Ertesi gün iki ordu tekrar savaşa başladılar
- KORO: (Mehter, cenk havası)
.....[Tekrar]
- 1528 Pehlivanlar ellerine kılıcını aldılar,
Başlar kesildi, kanlar döküldü.
- SAZLAR: (Mehter, cenk havası)
- 1532Birinci çatışmanın aksine,
Nevfel düşmanlarına karşı zafer kazandı.
- LEYLÂ'NIN
- BABASI: (Nevfel'in hitâben:)
.....[Nevfel!]
- 1537 Bir kadının iki kocası olması ayıptır!..
Bâri onu başkasına verme, sen al!

NEVFEL: 1544 Ben hem hacilim bu mâcerâdan
Âcizlere kıldığım cefâdan
Hakkâ bu değildi itikâdım
Kim hâsıl edem ben öz murâdım

KORO:[Mecnun]

1559 Efgân edip etti hırkasın çâk
Sahrâlara düştü zâr u gamnâk

3

Mecnun kendini zincire vurdurmuştur. İhtiyar bir dilenci
ile birlikte kapı kapı dolaşıp dilenmektedir.

KORO: [Zincirli dilenci oldu Mecnûn]

1587 Gezmek hevesiyle hâne hâne
[Bir] pîr ile oldular revâne
1590 Leylâ evine erişti nevbet
Ol hastaya gâlip oldu hayret
1592 Çün çekti bir ihtiyârsız, âh
Leylâ ev içinde oldu âgâh

LEYLÂ

(Gazel): 1599 Yâr rahm etti meğer nâle vü efgânımıza
Ki kadem bastı bu gün külbe-i ahzânımıza
1603 Bir hayâl ola meğer gördüğümüz, yoksa nigâr
Mutlakâ hâtıra gelmez ki gele yânımıza

MECNUN: 1608 Ey kadri bülend pâdişâhım,

Bildir bana kim nedir günâhım

1619 Çökdüm yere gerdenimde zencir...

(Gazel) 1628 Küfr-i zülfin salalı rahneler imânımıza
Kâfir ağlar bizim ahvâl-i perîşânımıza

1613 a Vâr her halka-i zencîrimizin bir ağzı
Muttasıl vermeğe ifşâ gam-ı pinhânımıza

4

KORO: 1666 Çün İbni Selâm bildi hâlî
Meydân-ı murâdı gördü hâlî

1673 Esbâb-ı nikâh olup revâne
[Leylâ'yı götürmeğe bahâne]

LEYLÂ:[Ey felek, âh]

1688 Senden bu muydu benim murâdım

- NEVFEL: 1544 Ben bu mâcerâdan utanıyorum
 Ve âciz kimselere ettiğim cefâdan...
 Doğrusu düşüncem bu değildi
 Ki kendi murâdımı elde edeyim...
- KORO:[Mecnun]
- 1559 Feryâd edip gömleğini yırttı,
 Kederler içinde inleyerek tekrar çöllere düştü.

3

Mecnun kendini zincire vurdurmuştur. İhtiyar bir dilenci
 ile birlikte kapı kapı dolaşıp dilenmektedir.

- KORO: [Mecnun zincir vurunup dilenci oldu]
- 1587 Ev ev dolaşmak hevesiyle
 [Bir] ihtiyar dilenciyle yola düştü.
- 1590 Sıra Leylâ'nın evine geldi.
 O aşk hastasını hayret kapladı...
- 1592 Ve elinde olmaksızın bir âh çekince
 Leylâ evinde bunu duydu.

LEYLÂ

- (Gazel): 1599 Meğer sevgili inleyiş ve ağlayışlarımıza acıdı
 Ki bu gün, hüznüler kulübesi olan evimize ayak bastı.
- 1603 Bu gördüğümüz bir hayal olmalı, yoksa sevgilinin
 Yanımıza gelmesi mutlakâ hâtıra bile gelmezdi.
- MECNUN: 1608 Ey kadri yüce pâdişâhım,
 Benim günâhım nedir, bana söyle!
- 1619 İşte boynumda zincir yere çöktüm...
- (Gazel): 1628 Saçlarının siyahlığı îmânımıza yaralar açalı beri,
 [Küfür karanlığındaki] kâfir [bile] perîşan hâlimize acır.
- 1613 a Zincirlerimizin her bir halkasının bir ağzı vardır
 Ki gizli olan gamımızı durmaksızın ifşâ eder.

4

- KORO: 1666 İbni Selâm durumdan haberdar olunca
 Murad meydanını boş gördü.
- 1673 Nikâh için gerekli şeyler yola çıkarılıp
 [Leylâ'yı götürmek için bahâne oldu]
- LEYLÂ:[Ey felek, âh]
- 1688 Senden benim murâdım bu muydu?

- Devrânına bağılı itikâdım
 Vaslını [gönülden umduğum] yâr
 Billâhi bu değil, yanılma zinhâr
 1693 Cânânesi için ol diler cân
 Öz cânı için diler bu cânân
 Ben ânınım, ol benim, ezelden
 Sakla bu alâkayı halelden
 (Gazel): 1706 Hilâf-ı re'yim ile ey felek medâr ettin
 Beni gül ister iken mübtelâ-yı hâr ettin
 1711 a Bir özgeni bana yâr eylemektesin gûyâ
 Benimle yâr olanı özge ile yâr ettin

5

SAZLAR: (Düğün, oyun havası)

KORO: (Oyun havası)

- 1734 Gül-çehre sanemler oldular cem'
 Her bir sanemin elinde bir şem'
 Resm-i tarab ettiler müretteb
 Beş yüz büt-i gül-ruh u şeker-leb

SAZLAR: (Terennüm, oyun havası)

KORO: [..... İbni Selâm evinde Leylâ...]
 [Gerdek için oldular müheyyâ]
 LEYLÂ: [Ey İbni Selâm!.....]

- 1752 Evsâfin işitmişim ziyâde
 1756 Gör cân ü tenimde ıztırâbım
 Sor hâl-i dilim, işit cevâbım
 1759 Cinnîler içinde [bir] perî-zâd
 Ülfet benim ile kıldı bünyâd
 1769 Terk et ki bu vasl bîm-i candır
 Hem özüne hem bana ziyandır
 KORO: 1793 [Saf İbni Selâm] ona inandı
 Cinnî haberin sahîh sandı

6

Zeyd Mecnûn'a Leylâ'nın evlendiğini haber verir
 KORO: [Mecnûn'a haber getirdi Zeyd]
 MECNUN:[Ey Zeyd]

- Senin dönüşüne bağlı inancım [bu muydu]?
 Vuslatımı [gönülden umduğum] yâr
 Billâhi bu değildi, sakın aldanma!
- 1693 O [sevdiğim] sevgilisi için can diler;
 Bu ise kendi canı için sevgili diler.
 Ben ezelden onunum, o benim!..
 [Rabbim], bu alâkayı yok olmaktan koru!
- (Gazel): 1706 Ey felek benim arzum hilâfına devr ettin,
 Gül isterken beni dikenlere tutkun ettin...
- 1711 a Bir başkasını gûyâ bana yâr eylemektesin,
 Benimle yâr olanı ise bir başkasıyla yâr ettin!..

5

SAZLAR: (Düğün, oyun havası)

KORO: (Oyun havası)

- 1734 Gül yüzlü güzeller toplandılar;
 Her bir güzelin elinde bir mum,
 Eğlence töreni düzenlediler,
 Beş yüz gül yanaklı, şeker dudaklı güzel.

SAZLAR: (Terenntüm, oyun havası)

KORO: [..... İbni Selâm'ın evinde Leylâ...]

[İkisi gerdek için hazır oldular]

LEYLÂ: [Ey İbni Selâm!.....]

- 1752 Vasıflarını çok işitmiştim...
- 1756 Rûhumda ve tenimde ıztırâbımı gör,
 Gönül hâlimi sor, cevâbımı dinle!
- 1759 Cinnîler içinde bir peri çocuğu
 Benimle yakınlık tesis etti...
- 1769 Bu vuslatı terk et, zîrâ can tehlikesi vardır!
 Hem kendine hem de bana zarar verirsin.
- KORO: 1793 [Saf İbni Selâm] ona inandı,
 Cinnî hikâyesini doğru sandı.

6

Zeyd Mecnûn'a Leylâ'nın evlendiğini haber verir

KORO: [Zeyd Mecnûn'a haber getirdi]

MECNUN:[Ey Zeyd]

- 1797 *N'oldu sana böyle zâr olupsun*
Bî-tâkat ü bî-karâr olupsun
- ZEYD: 1804 *Ağyâr ile oldu yâr Leylî*
Var imdi sen ondan ol tesellî
- KORO:[Mecnun]
- 1810 *Yazdı aluben eline hâme*
Dildârına bir itâb-nâme
- MECNUN: 1819 *Ey ahde vefâsı olmayan yâr*
Ağyârıma gül olan, bana hâr
- 1826 *Mûcib ne idi beni unuttun*
Terkim kılıp özge yâr tuttun
- MECNUN: 1876 *Gayr ile her dem nedir seyr-i gülistân ettiğin*
Bezm urup halvet kılıp yüz lutf ile ihsân ettiğin
Ahd bünyâdın mürevvetdir mi vîrân ettiğin
Hani ey zâlim bizimle ahd ü peymân ettiğin

7

- KORO: 1900 *Çün nâmeyi aldı Leyli-i zâr*
Ol nâmeden aldı bûy-i dildâr

LEYLÂ'DAN (Mecnûn'a mektup:)

- 1916 *Her ta'ne ki eylesen revâdir*
Senden hacilim, yüzüm karadır
- 1920 *Devran ki beni mezâda saldı*
Bilmem kim idi satan, kim aldı
Olsaydı benim bir ihtiyârım
Olmaz idi senden özge yârım
- LEYLÂ: 1956 *Gehî şevk-ı visâl ü geh belâ-yı hicr ile zârım*
Özüm hem bilmezem, derdim nedir, ben nice bîmârım
Gam-ı aşk içre bir dermânı yok derde giriftârım
Bu yetmez mi ki bir derd artırırsın derdime sen hem
- KORO: 1972 *Mecnûn'a çü nâme oldu vâsıl*
Mefhûmdan etti kesb-i maksûd
Leylâ tarafından oldu hoşnûd

8

- Mecnûn'un babası çölde Mecnûn'u arayıp bulmuştur*
- KORO: 1989 *Ol pîr düşüp bin ızırâba*

- 1797 Ne oldu sana ki böyle inliyorsun?
Mecâlsiz ve sükûnetini kaybetmiş görünüyorsun?
- ZEYD: 1804 Leylâ yabancılara yâr oldu...
Var şimdi sen kendine bir tesellî ara!
- KORO:[Mecnun]
- 1810 Eline kalem alıp yazdı,
Gönlünü alan sevgilisine bir ayıplama mektûbu.
- MECNUN: 1819 Ey sözünde vefâsı olmayan olmayan sevgili,
Benden başkalarına gül, bana diken olan!
- 1826 Gerek ne idi ki beni unuttun?
Beni terk edip bir başka yâr tuttun?
- MECNUN: 1876 Başkası ile her an gül bahçesinde gezinti yapman nedir?
Meclis kurup, tenhâ kalıp yüzlerce lütuf ve ihsanda bulunman?
Söz binâsını vîran etmen yiğitlik ve insanlık mıdır?
Hani ey zâlim bizimle sözleşip yeminler etmen?

7

- KORO: 1900 İnleyip duran Leylâ mektûbu alınca
O mektuptan sevgilisinin kokusunu duydu.

LEYLÂ'DAN (Mecnûn'a mektup:)

- 1916 Ne kadar ayıplasan yerindedir, uygundur.
Senden utanıyorum, yüzüm karadır...
- 1920 Devrân beni mezâda çıkardı,
Satan kimdi, alan kim oldu bilmiyorum.
Dilediğimi yapabilecek bir gücüm olsaydı
Senden başka bir yârim olmazdı.
- LEYLÂ: 1956 Bâzan vuslat şevkiyle, bazan ayrılık derdiyle inlemekteyim.
Kendim de bilmiyorum, derdim nedir, ben hasıl bir hastayım?
Aşk kederi içinde dermânı olmayan bir derde tutulmuşum,
Bu yetmez ki sen de derdime bir dert katarsın!..
- KORO: 1972 Mecnûn'a mektup ulaşınca
Anlatılardan maksadının ne olduğunu kavradı.
Leylâ'sından hoşnut oldu.

8

- Mecnûn'un babası çölde Mecnûn'u arayıp bulmuştur
- KORO: 1989 O ihtiyar [baba] ıztırâba düşüp

Nâcâr özün verip azâba
Sahrâlara tuttu seyl tek rû
Cehd ile yügürdü, gezdi her sâ

MECNÛN'UN

BABASI: 2011 Ey cevher-i cânımın hevâsı
2029 Ne sûd hemîşe mestlikten
Ne fâide büt-perestlikten
2034 Bir dilbere ver gönül ki dâim
Bünyâd ü sebâtı ola kâim
2042 Terk eyle bu herze herze seyri
Yâd eyle İlâh'ı, anma gayri

MECNÛN: 2069 Aşk oldu derânum u birânum
Gitti yele sabrım ü sükûnum

2086 Bizde ikilik nişânı yoktur
Birbirinin özge cânı yoktur

KORO: [Nâcâr eve döndü ol cefâkâr]

SAZLAR: (Terennüm)

Mecnûn'un babası ölmüştür.

9

KORO: 2157 Hüsn âyîne-i cihan-nümâdır
Keyfiyyet-i aşk ona cilâdır
2175 Uşşâk ten ü habîb candır
Ten zâhir ü tende can nihandır

MECNÛN:[Yâ Rab]

2251 Rahm et men-i zâr u bî-nevâya
Derd-i dilimi yetir devâya

2256 Leylâ ki beni belâya saldı
Bir görmek ile karârım aldı

2259 Hem sen kereminden et ilâcım
Kes gayri kişiden ihtiyâcım

2263 Ger derd ü ger devâ senindir
Hâkim sensin, rızâ senindir
Yânî ki yetir kemâle zevkım,
Günden güne kıl ziyâde şevkım

2266 Dâim onu bende zâhir eyle!

Çâresiz, kendisini acılara kaptırdı.
 Çöllere doğru sel gibi yüz tuttu;
 Gayretle koşuştu, her tarafı dolaştı.

MECNÛN'UN

- BABASI: 2011 Ey can cevherimin arzûsu!
 2029 Bu dâimî sarhoşluktan kazancın nedir?
 Bir güzel kadına tapıcılıktan ne fayda elde ediyorsun?
 2034 Öyle bir güzele gönül ver ki, sürekli
 Temeli ve devamlılığı bulunsun...
 2042 Bu boş ve mânasız dolaşmayı bırak!
 Tanrı'yı an, başkasını anma artık!..

- MECNÛN: 2069 İçim ve dışım aşk oldu;
 Sabrım ve kârarım uçtu gitti...
 2086 Bizde ikilik alâmeti yoktur,
 Her birimizin ayrıca başka bir cânı yoktur.

KORO: [Çâresiz, o cefâkâr baba eve döndü]

SAZLAR: (Terennüm)
 Mecnûn'un babası ölmüştür.

9

- KORO: 2157 Güzellik cihânı gösteren bir aynadır;
 Aşk keyfiyeti ona cilâdır.
 2175 Âşıklar ten ve sevgili candır;
 Ten âşikârdır; ve can ise tende gizlidir.

MECNÛN:[Yâ Rab]

- 2251 İnleyip duran ve kimsesiz olan ben [kuluna] acı!
 Gönül derdimi dermâna erİştir!
 2256 Leylâ, ki beni bu derde düşürdü;
 Bir görmekle benim karârımı yok etti.
 2259 Sen de kerem ve lutfundan bana şifâ ver!
 Başka kişiden her türlü ihtiyâcımı kes!
 2263 Dert de, devâ da sendendir;
 Hâkim sensin, rızâ senindir.
 Yâni zevkimi kemâle erdir,
 Şevkimi de günden güne ziyâde eyle!
 2266 Onu dâimâ bende zâhir eyle, [tecellî edici eyle!]

Lutf et, iki sûreti bir eyle!

(Münâcât):

- 2271 *Yâ Rab kemâl-i mertebe-i Mustafâ hakı*
Sıdk u safâ-yı silsile-i enbiyâ hakı
 2273 *Düşmez harîm-i kurbuna bîgâneler yolu*
Ol bârgâha mahrem olan âşinâ hakı

SAZ (NEY): (Terennüm)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1

- KORO: 2285 *Lâle gibi dağa çıktı Mecnûn*
Nezzâreye açtı çeşm-i pür-hûn
Gördü ki gelir nedîm-i kâmil
Hem-râz-ı kadîm Zeyd-i kâbil
 ZEYD:[Ey dost]
 2293 *Dün tavf-ı diyâr-ı yâr kıldım*
Ol serv yana güzâr kıldım
 2298 *Gördü beni etti nâle vü zâr*
Râz açtı bana ki: Ey vefâdâr
 2300 *Mecnûn'umu gördün ise billah*
Eyle men-i zârı ondan âgâh
 MECNUN: 2336Ey refik-ı sâdık
Çün müjde-i merhamet yetirdin
Yârim haberin bana getirdin
 2339 *Hâk-i derine yetir niyâzım*
Dergâhına arz eyle râzım:
 2343 *Bildim ki beni seversin ey mâh*
Lutfun haberi karârım aldı
Şîrin sözüñ ihtiyârım aldı
 2363 *Koyma çıka hasret ile cânım*
Hadden öte nâle vü figânım
Meyl-i men-i zâr u bî-karâr et!
Gâhî bu yanaya bir güzâr et!

2

Zeyd İbni Selâm'ın ölüm haberini getirmiştir

- KORO: 2379 *Bir hâb u hayâl imiş bu âlem*

Lutf et bu iki sûreti de bir eyle!

(Münâcât):

- 2271 Hz. Muh. Mustafâ'nın mertebesinin kemâli hakkı için!
Nebîler silsilesinin temizliği ve doğruluğu hakkı için!
2273 Sana yakınlık harîmine yabancıların yolu düşmez;
O yüce huzûra mahrem olan velîler hakkı için!

SAZ (NEY): (Terenüm)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1

- KORO: 2285 Mecnun gelincik gibi dağa çıktı,
Kan dolu gözlerini etrâfa bakmak için açtı.
Gördü ki, olgun arkadaşı gelmekte,
Eskiden beri sırdaşı kâbiliyetli Zeyd.
- ZEYD:[Ey dost]
- 2293 Dün yârinin diyârını dolaştım;
O servi boylu güzelin tarafına şöyle bir geçtim.
2298 Beni gördü, nâleler etti ve ağladı;
Bana sırrını açtı [ve dedi] ki: Ey vefâlı,
2300 Allâh'a andolsun, eğer Mecnûn'umu gördünse
Ben zavallıya ondan bir haber ver!
- MECNUN: 2336Ey sâdık arkadaş!
Mâdemki bir merhamet müjdesi ulaştırdın,
Yârimin haberini bana getirdin,
2339 [Benden de] onun kapısı toprağına niyâzımı yetiştir,
Sırrımı onun katına arz eyle!
2343 Bildim ki, ey ay yüzlü güzel beni sevmektesin...
Lutfunun haberi beni kararsız bıraktı;
Tatlı sözlerin irâdemi elimden aldı.
2363 Sana hasret çekerek canımı çıkmaya bırakma!
Ağlayış ve inleyişlerim çoktan haddi aştı;
Bu karârı kalmayan ve ağlayıp sızlayana doğru yönel,
Bir kere hiç olmazsa bu tarafa şöylece bir geç!

2

Zeyd İbni Selâm'ın ölüm haberini getirmiştir

- KORO: 2379 Bu âlem bir rüyâ ve hayal imiş,

- Bu hâb u hayâle olma hurrem*
- 2382 *Kim İbni Selâm'ı etti gerdûn*
Âmâc-ı hadeng-i âh-ı Mecnûn
- ZEYD: 2413 *Dehr İbni Selâm'ı kıldı pâ-mâl*
Leylâ öz evine döndü hoş-hâl
- MECNÛN: 2418*Ey vefâli yârim*
Yoktur mu bu yolda neng ü ârım
- 2421 *Ol cânını verdi vâsıl oldu*
Öz mertebesinde kâmil oldu
- (Gazel): 2423 *Âşık oldur kim kılar cânın fedâ cânânına*
Meyl-i cânân etmesin her kim ki kıymaz cânına
Cânını cânâna vermektir kemâli âşıkın
Vermeyen cân itirâf etmek gerek noksânına

3

- KORO: 2430 *Çün ata evine geldi Leylâ*
Efgâne olup hemûşe meyli
Ger İbni Selâm idi bahâne
Mecnûn idi bâis ol figâne
- LEYLÂ: 2450 *Derd ü elemim denizi taşı*
Seylâb-ı belâ başımdan aştı
- 2452 *Mâtem-gededir bu gece âlem*
Ben bahtı kara bir ehl-i mâtem
- 2469 *Nâmustan eylesem cüdâlık?..*
Mecnûn ile kulsam âşinâlık?..

LEYLÂ

- (Münâcât): 2475 *Yâ Rab mütehayyirim men-i zâr*
Mihnetlere olmuşum giriftâr
- 2483 *Yâ Rab meded et ki bu emânet*
Mahfûz ola tâ dem-i kıyâmet

4

- Leylâ çöl ortasında Mecnûn'a rastlamıştır*
- KORO: *[Evden çöle doğru çıktı Leylâ]*
- 2519 *Düştü güzer ol semen-izâra*
Mecnûn-ı hazîn olan diyâra
- LEYLÂ: 2522 *Kimsin?*

- Bu rüyâ ve hayâle kapılıp sevinme!
 2382 Ki felek İbni Selâm'ı etti
 Hedef, Mecnûn'un âh oklarına.
 ZEYD: 2413 Zaman İbni Selâm'ı ayaklar altına aldı;
 Leylâ da kendi evine hoşlukla döndü.
 MECNÛN: 2418Ey vefâlı dostum!
 Bu yolda benim âr ve nâmûsum yok mudur?
 2421 O cânımı verdi, vuslata erdi,
 Kendi mertebesine göre kemâl buldu.
 (Gazel): 2423 Âşık o kimsedir ki cânımı cânânı için fedâ eder;
 Cânına kıymayan kimse cânan sevmeye kalkışmasın.
 Âşıkın kemâli cânımı cânâna vermektir;
 Can vermeyen kimse eksikliğini îtirâf etmelidir.

3

- KORO: 2430 Leylâ babası evine gelince
 Dâimâ ağlamak ister oldu.
 Gerçi bahâne İbni Selâm idi,
 [Gerçekte ise] bu ağlayışlara sebep Mecnun'du.
 LEYLÂ: 2450 Dert ve elemim denizi taşı,
 Aşk derdinin seli başımdan aştı.
 2452 Bu gece dünyâ bir mâtem yeridir,
 Kara bahtlı ben de bir yas tutucuyum.
 2469 Nâmus endişesini terk etsem?
 Mecnun ile alâka kursam?

LEYLÂ

- (Münâcât): 2475 Yâ Rab, ağlayan şu ben, hayretler içindeyim,
 Sıkıntı ve üzüntülere yakalanmışım...
 2483 Yâ Rab, yardım et ki, bu emânet
 Tâ kıyâmet vaktine kadar korunmuş olsun!

4

- Leylâ çöl ortasında Mecnûn'a rastlamıştır
 KORO: [Leylâ evden çöle doğru çıktı]
 2519 O yâsemin yanaklının yolu düştü
 Hüzünlü Mecnûn'un bulunduğu diyâra.
 LEYLÂ: 2522 Kimsin?

- MECNÛN: 2523Mecnun!
- LEYLÂ: 2524 Ey özüne mağrur
Hâşâ, deye ejdehâ sözün mûr!
- MECNÛN: 2526 Ey dürr-i yegâne,
Mecnûn'a bilir misin nişâne?
- LEYLÂ: 2528 Ol perî-likâdır,
Ruhsâr ile kaddi dil-rübâdır.
- 2530 Sen hârsın, ol azîz-i âlem
Sen bî-ser ü pâsın, ol muazzam!
- MECNÛN: 2531 Ehl-i aşk olur hâr
Hüsn ehlinedir safâ sezâ-vâr
- LEYLÂ: 2532 Ey bahâne-perdâz
Mecnûn'u dediler ehl-i idrâk
Eş'ârı latîf, lehçesi pâk
- MECNÛN: 2536 Ehl-i hâl olur lâl
Besdir nem-i eşk şâhid-i hâl
- LEYLÂ: 2539 Çün sana şekim var
Mecnûn isen, eyle hâlin ızhâr!
- MECNÛN: 2544 Sorma, nice geçti rûzigârın,
Aşk içre ne oldu hâl-i zârın?
- 2548 Fâş oldu çü âleme fesânem
Tedbîrime düştü atam, ânem
- (Gazel) 2557 Âh kim bir dem felek re'yimce devrân etmedi
Vasl(ı) dermâniyle def'-i derd-i hicrân etmedi
- 2563 Ahd ü peymân etti yârim kim sana yârim, velî
Yârlık vakti vefâ-yı ahd ü peymân etmedi
- 2564 Akl meydânını zindân-ı belâ bilmez henüz
Kim ki bir müddet cünûn mülkünü seyrân etmedi
- LEYLÂ: 2567 Ey gözüm çerâğı!
Sen, ben dediğim habîb imişsin
Derd-i dilime tabîb imişsin
- 2570 Ger tanıyabilmedim, revâdır.
Mestim men ü mest işi hatâdır
- 2574 Deryâ-yı tahayyüre olup gark
Ağyârdan etmedim seni fark

- MECNÛN: 2523Mecnun!
- LEYLÂ: 2524 Ey kendisiyle gururlanan,
Hâşâ, ejderhâ sözünü karınca nasıl diyebilir?
- MECNÛN: 2526 Ey tek inci,
Mecnûn'un vasıflarını bilir misin?
- LEYLÂ: 2528O peri yüzlü bir güzeldir,
Yanağı ve endâmı gönül cezbedicidir.
- 2530 Sen hor ve zelil bir kimsesin, o âlemin değer verdiği...
Sen zavallının birisin, o ise pek büyüktür.
- MECNÛN: 2531 Aşk ehli hor ve zelil olur...
Safâ sürmek güzellik ehline yaraşır.
- LEYLÂ: 2532 Ey bahâneler uyduzan!
Dediler ki: Mecnun idrak sâhibidir,
Şiirleri latif, şîvesi temizdir.
- MECNÛN: 2536Hâl ehli dilsiz olur,
Hâlin şâhidi olarak göz yaşı kâfidir.
- LEYLÂ: 2539Senin hakkında şüphem var...
Eğer sen Mecnun isen hâlini açıkla!
- MECNÛN: 2544 Günlerin nasıl geçti? diye sorma!
Aşk içinde zavallı hâlin nedir? [diye sorma]!
- 2548 Hikâyem âleme fâş olunca
Babam, anam bir çâre aramaya koyuldular.
- (Gazel) 2557 Âh, felek bir an bile gönlüme göre dönmedi,
Vuslat ilacını verip ayrılık derdini def etmedi.
- 2563 Yârim bana, sevgilinin, diye söz verip yeminler etti, fakat
Dostluk vakti gelince söz ve yemînine vefâ göstermedi.
- 2564 Akıl meydanını bir dert zindanı olarak bilmez, henüz
Kim ki bir müddet delilik mülkünü gezip dolaşmadı.
- LEYLÂ: 2567Ey gönlümün çerâğı!
Sen, kendisine "ben" dediğim sevgili imişsin,
Gönül derdime tabip imişsin.
- 2570 Gerçi seni tanıyamadım, doğru...
Zîrâ ben sarhoşum; ve sarhoş işi de hatâdır.
- 2574 Hayret denizine gark olup
Seni başkalarından fark edemedim.

- (Gazel): 2586 Açmadı gönlüm felek tâ bağırum kân etmedi
Kılmadı hürrem beni tâ zâr ü giryân etmedi
Eyledi bîdâd ile yüz pâre pür-hûn gönlümü
Bu çemende gönlümü bir lahza handân etmedi
Şükr kim verdi felek kânum benim, nevmîd edip
Şîve-i mîhr ü muhabbetten peşmân etmedi
- MECNÛN: 2591Ey bana açan râz
Kimsin? Bana zâhir eyle adın
Bu bâdiyeden nedir murâdın?
- (Gazel): 2604 Öyle sermestim ki idrâk etmezem dünyâ nedir
Ben kimim, sâkî olan kimdir, mey ü sahbâ nedir?
Gerçi cânandan dil-i şeydâ için kâm isterim
Sorsa cânan bilmezem kâm-ı dil-i şeydâ nedir?
- 2607 Hikmet-i dünyâ vü mâ-fihâ bilen ârif değil
Ârif oldur bilmeye dünyâ vü mâ-fihâ nedir?
- LEYLÂ: 2609Ey karîne-i rûh
2611 Sevdâ ile âhir eyledin sûd
Müjde ki murâdın oldu hâsıl
Maksûduna seni Hak etti vâsıl
- (Gazel): 2633 Ey kılan şeydâ beni, benden bu istiğnâ nedir?
Nice sormazsın ki ahvâl-i dil-i şeydâ nedir?
Ger bana halk içre pervâ kılma, mâzûrsun
Böyle tenhâlıkta kılma, bana pervâ, nedir?
- 2636 Gül temennâsında derler bülbülün gavgâların
Çün gülü gördükde gülmez, bilmezem gavgâ nedir?
- MECNÛN: 2638Ey büt-i perî-ves
Yakmağa beni yeter hayâlin
Yoktur bana tâkat-i visâlin
2647 Cânım gideli besî zamandır
Cismimdeki şimdi özge candır
Sensin hâlen tenimde cânım
Gözde nûrum, ciğerde kânım
2650 Bende olan âşikâr sensin
Ben hod yokum, ol ki vâr sensin
2652 Ger ben ben isem, nesin sen ey yâr?

- (Gazel): 2586 Felek bağrımı kana bulamadan gönlüm açılmadı,
Beni ağlatıp inletmeden sevindirmedi.
Zulümle kan dolu gönlümü yüz parça eyledi,
Bu çimenlikte bir an bile gönlümü güldürmedi.
Şükürler olsun ki, felek murâdımı verdi, ümitsiz edip
Bu aşk ve sevgi işinden beni hiç pişman etmedi.
- MECNÜN: 2591Ey bana sırrını açan,
Kimsin? Bana açıkça adını söyle!
Bu çölden murâdın nedir?
- (Gazel): 2604 Öyle sarhoşum ki dünyânın ne olduğunu idrak edemem.
Ben kimim? Sâkî kimdir, şarap ve kadeh nedir?
Gerçi çılgın gönlüm için sevgiliden murat isterim;
Sevgili, çılgın gönlünün murâdı nedir? diye sorsa bilemem.
- 2607 Dünyâ ve içindekilerin hikmetini bilen ârif değildir.
Ârif, dünyâ ve içindekilerin ne olduğunu bilmeyendir.
- LEYLÂ: 2609Ey ruh yakınım!
2611 Sonunda sevdâ ile kârlı çıktın...
Müjde olsun ki murâdın hâsıl oldu,
Hak seni istediğine kavuşturdu.
- (Gazel): 2633 Ey beni çılgın eden, benden böyle müstağnî oluşun nedir?
Çılgın gönlünün hâli nedir? diye neden sormazsın?
Gerçi halk arasında bana ilgi göstermedin, mâzursun,
Böyle tenhâ bir yerde ilgi göstermezsin, nedendir?
- 2636 Bülbülün kavgaları gül temennâsındendir derler;
Gülü gördüğünde gülüp açılmaz, kavgası nedendir, bilmem!
- MECNÜN: 2638Ey peri benzeri güzel!
Hayâlin beni yakmaya yeter,
Sana vuslata dayanacak güç bende yok...
- 2647 Cânım gideli bir hayli zaman olmuştur,
Cismimdeki, şimdi başka bir candır.
Şimdiki halde benimde cânım sensin,
Gözde nûrum, ciğerde kanım sensin.
- 2650 Bende âşikâr olan sensin,
Ben kendim yokum, var olan sensin.
- 2652 Eğer ben ben isem, ey yâr, sen nesin?

- V'er sen sen isen, neyim men-i zâr?
- (Gazel): 2673 Hayâl ile tesellîdir gönül meyl-i visâl etmez
Gönülde taşra bir yâr olduğun âşık hayâl etmez
Gönülde dost temkîn bulsa olmaz gözde cev lâni
Muhabbet sâbit olsa öz yerinden intikâl etmez
- LEYLÂ: 2681Ey vücûd-ı kâmil
2688 Gâm-nâk idim eyledin beni şâd
Bu kayd taallukundan âzâd
2707 Farz oldu ki;.....
Setr-i ten edem adem hicâbın
Ruhsâra çekem fenâ nikâbın
- (Gazel): 2713 Ne dilter kim demâdem âşık arz-ı cemâl etmez
Kalır nâkıs, bulup feyz-i nazar kesb-i kemâl etmez
Değil, cezb etmeyen uşşâkı, mâşûk olmağa kâbil
Ne hâsıl hüsn-i sûretten ki cezb-i ehl-i hâl etmez

SAZ (Kemençe): Terennüm

- KORO: [Leylâ'yı götürdüler, perîşan]
2730 Mecnun yine kaldı zâr u mehcûr
Hem-sohbeti mâr u hemdemi mûr

MECNÛN:

- (Gazel): 2754 Biz cihan mâmûresin mânîde vîrân bilmişiz
Âfiyet gencin bu vîrân içre pinhân bilmişiz
2757 Bilmişiz kim mülk-i âlem kimseye kılmaz vefâ
Ol zamandan kim anı mülk-i Süleyman bilmişiz

5

- KORO: 2765 Mecnun'dan olanda dûr Leylâ
Kesmişti taalluku cihandan
Kat'-ı nazar eylemişti candan

LEYLÂ

- (Duâ)[Îlâhî!]
2792 Nevmîdlik âteşine yandım
Billâh bu vücûddan usandım
2795 Yandırdı beni cefâ-yı âlem
Dinlenmezem ölmeyince bir dem
Pertev burcunda âfitâbım

- Eğer sen sen isen, şu inleyen zavallı ben neyim?
- (Gazel): 2673 Hayal ile tesellî bulur, gönül vuslata ilgi duymaz.
 Âşık, gönülden dışarı bir sevgili olduğunu hayal etmez.
 Dost gönülde yerleşmiş bulunsa, göz onu dışarıda aramaz;
 Sevgi yerleşince, gönül kendinden başka bir yere gitmez.
- LEYLÂ: 2681Ey olgun varlık!
 2688 Gamlı idim, beni sevindirdin.
 Bu [dünya ve cisim] bağından beni hürriyete kavuşturdu.
 2707 [Artık] farz oldu ki,.....
 Yokluk örtüsüyle vücûdumu örteyim,
 Yüzüme yok olma [fenâ] peçesini çekeyim.
- (Gazel): 2713 O nasıl bir güzeldir ki, âşıka güzelliğini arzetmez?
 Bir nazarın feyzine erişip olgunluk kazanmaz da noksan kalır?
 Âşıkları cezbetmeyen, mâşuk olmaya kâbiliyetli değildir;
 Hal ehlini cezbetmeyen sûret güzelliği neye yarar!

SAZ (Kemence): Terennüm

- KORO: [Leylâ'yı perîşan bir halde götürdüler]
 2730 Mecnun yine terk edilmiş ve inler bir halde kaldı,
 Arkadaşları yılanlar, berâberindekiler karıncalar...

MECNÛN:

- (Gazel): 2754 Biz bu mâmur görünen cihânı hakîkatte vîran bilmekteyiz,
 Âfiyet hazînesini bu vîrâne içinde gizli bilmekteyiz.
 2757 Bilmekteyiz ki, âlem mülkü kimseye vefâ göstermemiştir,
 Onu Hz. Süleyman mülkü olarak bildiğimiz zamandan beri..

5

- KORO: 2765 Leylâ Mecnun'dan uzak kalınca
 Dünyâdan ilgisini büsbütün kesmişti;
 Kendi canından yüz çevirmişti.

LEYLÂ

- (Duâ)[İlâhî!]
 2792 Ümitsizlik ateşine yandım,
 Billâhi bu varlıktan usandım!..
 2795 Âlemin cefâsı beni yaktı,
 Ölmeden, bir an bile, dinlenemiyeceğim.
 Güneşim pertev [aydınlık] burcundadır,

*Bildim ki vücûd imiş hicâbım
Yâ Rab beni et fenâya mülhak
Kim râh-ı fenâ imiş reh-i Hak*
KORO: 2799 *Pâk idi, duâsı etti te'sîr
Filhâl mizâcı buldu tağyîr*
2807 *Fâş etti anaya gizli râzın:*

LEYLÂ (Annesine hitâben:)

2808 *Ey derd-i dilim devâsı âne*
2825 *Men dâr-ı bakâya azm edende
Dünyâya vedâ edip gidende*
2827 *Düşse yolun ol olan diyâra
Arz-ı gamum eyle ol nigâra*
2830 *Arz eyle ki, ey vefâlı dildâr
Can verdi yolunda Leyli-i zâr
[Mecnun!.....]*

SAZ: (Ney): (Dilkeşhâveran terennüm)

6

KORO: 2849 *Ecel, âlâyîş-i havf u hatardan kurtarır nefsi
Bu cevher kîmiyâ-yı nefse bir iksîr-i âzamdır*
ZEYD: *[Ey tâli'i gülmeyen efendim!]*
2869 *Leylâ sana verdi zindegânî
Sen ol bâkî, ol oldu fânî*
MECNÛN: 2878 *N'ettim sana kasd-ı cânım ettin?
Kasd-ı dil-i nâ-tüvânım ettin*
2883 *İlet beni yâr olan diyâra
Şem' eyle beni mezâr-ı yâre*

SAZLAR: (Terenmüm)

Mecnun ile Zeyd Leylâ'nın mezarına giderler
KORO: 2884 *Düştü yola oldu Zeyd'e hemrâh
Çün gördü mezâr-ı gül-izârın
Düştü ve kucakladı mezârın*
MECNÛN: 2896 *Ey şem' nedir bu ictinâbın
Ben baht-ı siyâhdan hicâbın*

- Bildim ki, bana perde olan bu vücut imiş.
 Yâ Rabbi, beni yokluğa ulaştır!
 Zîrâ yokluk yolu Hak yolu ve gerçek yol imiş.
- KORO: 2799 [Leylâ] temiz kalpli idi, duâsı makbul oldu.
 Hemen sağlık durumu değişmeye başladı...
 2807 Anasına gizli sırrını açıkladı:
- LEYLÂ (Annesine hitâben:)
- 2808 Ey gönül derdimin devâsı olan annem!
 2825 Ben bâkîlik âlemine yöneldiğimde,
 Dünyâya vedâ edip gittiğimde,
 2827 Yolun o [Mecnûn'un] bulunduğu diyâra düşerse
 O güzel sevgiliye benim gamımı arzeye!
 2830 Şöyle arzeye ki: (Leylâ'nın) gönlünü alan ey vefâlı sevgili!
 İnleyip duran Leylâ senin yolunda can verdi...
 [Mecnun!.....]

SAZ: (Ney): (Dilkeşhâveran terennüm)

6

- KORO: 2849 Ecel, insanın nefsinin [dünyâ yolculuğunun] tehlike ve kor-
 kuları kargaşasından kurtarır.
 Ecel cevheri, nefsin [tabîatını değiştirmek için yapılacak]
 kimyâ [ameliyesinde] en büyük iksirdir.
- ZEYD: [Ey tâlihi gülmeyen efendim!]
- 2869 Leylâ sana hayat vermişti,
 O fenâ buldu, sen bâkî ol!
- MECNÛN: 2878 Sana ben ne yaptım ki, cânıma kasdettin?
 Şu yorgun ve mecâlsiz gönlüme kasdettin?
 2883 Beni sevgilinin bulunduğu diyâra götür,
 Sevgilinin mezarına beni mum eyle!

SAZLAR: (Terennüm)

- Mecnun ile Zeyd Leylâ'nın mezarına giderler
- KORO: 2884 Yola düştü ve Zeyd'e yoldaş oldu...
 Gülyanaklı sevgilinin mezarını görünce
 Kapandı ve mezarını kucakladı.
- MECNÛN: 2896 Ey [gönlüm] kandili, benden böyle sakınman nedendir?
 Ben kara tâlihliden böyle gizlenmen?

- Câm-ı mey-i gam tutanda âlem
Hem sen içtin bu câmu ben hem
Mest etti meğer seni bu bâde
Kim bezmde durmadın ziyâde
2902 Hem-râhum idin bu yolda ey mâh
Hem-râhu koyup gider mi hem-râh
2907 Âlem hoş idi, ki var idi yâr
Çün yâr yok, olmasın ne kim var!
2909 Müştâkım ey ecel, kerem kıl
Def'-i elem eyle, ref'-i gam kıl!
2916 Yâ Rab, bana cism ü cân gerekmez
Cânan yok ise, cihan gerekmez*

(Gazel):

- 2919 Yandı cânım hicr ile vasl-ı ruh-ı yâr isterim
Dermend-i firkatim, dermân-ı dîdâr isterim
2924 Çün bakâ bezmindedir dildâr, men hem durmazam
Bu fenâ deyrinde bezm-i vasl-ı dildâr isterim*

SAZ: (Neyler): (Terenmüm)

MECNÛN: 2930 Leylâ!.....

KORO VE SAZLAR: (Yankılar hâlinde)

[Leylâ..... Leylâ!]

- SON -

- Âlem gam şarabı kadehini tuttuğunda
Bu kadehi hem sen içtin, hem de ben.
Meğer seni bu şarap mest etmiş
Ki [bu dünyâ] meclisinde pek fazla durmadın!
2902 Bu yolda benim yoldaşım idin, ey güzel!
Yoldaş, yoldaşı böyle yalnız bırakıp gider mi?
2907 Yâr var olduğu müddetçe dünyâ hoştu,
Mâdemki şimdi yâr yok, ne varsa, olmasın artık!
2909 Ey ecel özledim seni, gel kerem eyle!
Elemi def et, kederi ortadan kaldır!
2916 Yâ Rabbi, bana beden ve can gerekmez,
Sevgili yoksa, artık bu cihan da gerekmez!

(Gazel)

- 2919 Cânım ayrılıkla yandı, yârin yanağına vuslat isterim,
Fırvat derdiyle dertliyim, sevgilinin yüzünü derman isterim.
2924 Mâdemki yâr ebedîlik meclisindedir, ben de artık duramam,
Bu yokluk âleminde, gönlümü alana vuslat meclisi isterim.

SAZ: (Neyler): (Terennüm)

MECNÛN: 2930 Leylâ!.....

KORO VE SAZLAR: (Yankılar hâlinde)

[Leylâ..... Leylâ!]

- SON-

İLÂHÎ

Ahmet Hatipoğlu'na

"Hak yarattı âlemi"
Rûhu kıldı Âdem'i
Etti tevhîd mahremi
Lâ ilâhe illallah

Yerde gökte kudreti
Yağar dâim rahmeti
Âşikârdır devleti
Lâ ilâhe illallah

Bir hayâldir bu âlem
Olur fânî demâdem
Kalır vech-i Zü'l-kerem
Lâ ilâhe illallah

Hak ederse inâyet
Bulur insan hidâyet
Dilde zikri emânet
Lâ ilâhe illallah

Gün zevâle ermeden
Can bedende nûr iken
Akıl câna yâr iken
Lâ ilâhe illallah

Kim dilerse erliği
MÜRİD görsün birliği
Cümle âlem dirliği
Lâ ilâhe illallah

Mustafa TAHRALI

Mayıs-Eylül 1992

ALTIN ÇİNİ

ALTIN ÇİNİ

KÜTAHYA - TÜRKİYE
ALİ KALFA CARSISI KAT 1, NO: 1-2

"Zirvede"

Castrol GTX şimdi SG(+) sınıfında. Dün olduğu gibi bugün de zirvede. Üstün kalitesi daha da artırıldı. Özel moleküler yapısı ile her koşulda en yüksek verim ve aracınıza mümkün olan en uzun ömür için ...

Castrol GTX
"Zirvede"

* SG: API (American Petroleum Institute - Amerikan Petrol Enstitüsü) sınıflandırmasına göre, günümüzde dünyadaki en üstün motor yağı sınıfıdır.